

ZABORSKIE
TOWARZYSTWO
NAUKOWE

Terra Zaborensis

Nr 18

ISSN 1899-4008

Ziemia Zaborska

B i u l e t y n • 2 0 2 5 • B r u s y

Wdecki Park Krajobrazowy z bliska.

W Tleniu - pierwsze danie.

Gautar i przyjaciele.

Terra Zaborensis

Ziemia Zaborska

2025
Brusy

Wydawca:
Zaborskie Towarzystwo Naukowe
ul. Armii Krajowej 1, 89-632 Brusy
ztn@ztn.com.pl
tel. 692 240 171, tel. 791 530 803
www.ztn.com.pl

Redakcja numeru:
Zbigniew Gierszewski

Teksty:
Zbigniew Gierszewski, Jędrzej Czarnowski,
Janina Głomska, Mikołaj Rydygier, Oliwia Brzezińska,
Krzysztof Gradowski, Joanna i Sławomir Mankiewicz,
Władysław Czarnowski, Jarosław Ellwart,
UM Brusy, ZTN

Korekta:
Zbigniew Gierszewski

Zdjęcia:
Zbigniew Gierszewski, archiw. Gautar,
kronika Kaszubskiego LO, SZP w Swornegaciach, UM w Brusach,
Chata Kaszubska, Joanna Mankiewicz, arch. Władysława Czarnowskiego,
miesięcznik Przyroda Polska

Zdjęcie na okładce: Lobeliowe Jezioro Kły, Gmina Brusy

Opracowanie graficzne i skład:
GALE Krzysztof Szultka
ul. Derdowskiego 1B, Brusy
tel. 52 551 39 80, gale@gale.com.pl

Druk:
Drukarnia Abedik Sp. z o.o.
ul. Glinki 84, Bydgoszcz

Współfinansowano ze środków Urzędu Miejskiego w Brusach

© Zaborskie Towarzystwo Naukowe

Spis treści	str.
I. Rocznice	
1. Zbigniew Gierszewski, Bogumił A. Hoffmann (1890 - 1945)	4
2. Jędrzej Czarnowski, 25 lat działalności drużyny Gautar z Brus	5
3. Janina Głomska, Zbigniew Gierszewski, Stanisław Pestka (1929 - 2015)	10
4. Zbigniew Gierszewski, 15 lat Rezerwatu Biosfery Bory Tucholskie	15
II. Zabory i Kaszuby	
5. Konkurs „Mistrz Pięknego Czytania”	18
6. Co wie sztuczna inteligencja o Ziemi Zaborskiej?	20
7. Zmiany w centrum Brus – inwestycja, która wyznacza kierunek rozwoju miasta	21
III. Działania	
8. Krzysztof Gradowski, Chata Kaszubska w Brusach-Jagliach działa i oferuje	23
9. Podwójny jubileusz w Galerii Oczko	26
IV. INICJATYWY	
10. Brusy dla klimatu	29
11. Zbigniew Gierszewski, Czytajmy Remusa	32
V. Z kart historii	
12. Krzysztof Gradowski, Rodzina Pestka. Zarys genealogiczny rodziny w Gminie Brusy	34
13. Zbigniew Gierszewski, Bieda na Kaszubach i gdzie indziej	53
VI. Informacje	
14. Władysław Czarnowski, Historia zaborskiego rodu Ukleja-Czarnowskich	57
15. Jarosław Ellwart, Kaszuby - regionalnik dla turystów	59
16. Przyroda Polska - miesięcznik LOP	60
17. Nieodpłatna pomoc prawna ZTN	61

Zbigniew Gierszewski

Bogumił A. Hoffmann (1890 - 1945)

Zabory - Zaborszczyzna. Ziemia zaborska

- to prastara nazwa znacznej części powiatu chojnickiego, niech nazwa ta jako nazwa dodatku regionalnego przypomina nam stale nasz obowiązek pracy nad tem, by fizjognomja duchowa tej ziemi rodzinnej nabierała coraz większej wyrazistości.

B. Hoffmann, Zabory, styczeń 1935 r.

Bogumił Adolf Hoffmann urodził się 17 czerwca 1890 roku w Pruskiej Dąbrówce (Dąbrówce Malborskiej) koło Sztumu, w rodzinie spolonizowanych od pokoleń osadni-

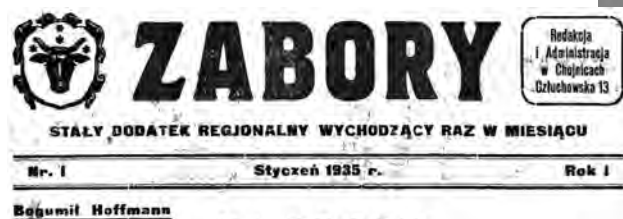

ków niemieckich prowadzących gospodarstwo rolne.

Kształcił się najpierw w gimnazjum w Brodnicach, gdzie aktywnie uczestniczył w ruchu filomackim. Potem w Berlinie studiował historię, filozofię i literaturę niemiecką.

W I wojnie światowej, zwanej wtedy wszechświatową, w niemieckim mundurze walczył w Prusach Wschodnich, odznaczony w 1915 roku Krzyżem Żelaznym, a potem jako oficer w stopniu podporucznika w Rumunii, Belgii, gdzie ranny nabił się niedowładowi ręki. Już w 1919 roku na ochotnika wstąpił do Wojska Polskiego. W wojnie polsko-bolszewickiej, a także Bitwie Warszawskiej, dośłużył się stopnia kapitana.

Studia kontynuował na Uniwersytecie Poznańskim. W 1922 roku został przez władze oświatowe skierowany na stanowisko nauczyciela tymczasowo-

Dodatek regionalny to niewątpliwie objaw pomysłowy nietylko jako dowód zainteresowania się, to wartości wielkiej twórczości kulturalnej; wartość aktualna, dodatku polega i na tem, że wypełni on pewną lukę w ruchu regionalnym, kulturalno - oświatowym na Pomorzu. Ruch ten zgromadzony w ośrodkach jak Toruń, Gdańsk, Gdynia słabiej objawiał się dotąd w poł. - zachodniej części Pomorza. Chojnice więc, tak ze względu na swoje położenie na zachodniej rubieży kraju jak i ze względu na swą przeszłość historyczną, winny odegrać w ruchu takim rolę ważną.

Zabory - Zaborszczyzna. Ziemia zaborska - to prastara nazwa znacznej części powiatu chojnickiego, niech nazwa ta jako nazwa dodatku regionalnego przypomina nam stale nasz obowiązek pracy nad tem, by fizjognomja duchowa tej ziemi rodzinnej nabierała coraz większej wyrazistości.

Celem i zadaniem dodatku regionalnego jest więc, przedewszystkiem, utrwalenie swej kultury przez otrzymanie żywej pamięci młodszych czasów tak miasta jak i całego regionu, przez poznanie rodzinnej kultury, pilniejszą gorączką kulturalnego, Szerzej zaś poznanie, wiedzę regionalną znaczą - budzić zainteresowanie, głębokie przywiązanie do tych stron rodzinnych, umiłowionej przeszłości historycznej miasta, okolicy, miastek, uroku krajobrazu a zwłaszcza tej kultury ludowej.

Kultura ta cenna jest ze względu na swą odrębność i oryginalność, cenna jako kultura materjalna - budowlany, przemysł domowy - jak i jako kultura duchowa, wyrażająca się w wierszach religijnych, pieśni, podań, zwyczajach i sztuce naszego ludu. Smak artystyczny ludu jest w zasadzie wroblejny - nie drzewny, boć lud nasz obcuje a przyrodą, która mu daje mnóstwo wyobrażeń, na których zbývá dziełom miasta, a przez ciągłą obserwację przyrody - bądź kwiatów polnych, bądź krajobrazu czy też śpiewu ptaków - smak w barwach, formach i tonach doznaje ciągłego udoskonalenia. Etykno więc jest wyrazem kultury ludowej; spotykamy zarówno w chacie wiejskiej, w sprzętach domowych, w zdobnictwie ludowym jak w każdej kapeczce, w krzyżu przydrożnym, w pieśni i tańcu ludowym. Wiadomo, że motywy ludowe byłyby źródłem natchnienia i nowych form dla naszych wieszców i kompozytorów, nie mówiąc już o tem, jak wiele talentów twórczych, pracujących na różnych polach kultury narodowej, wyzyskałoby wielkiego, wnoszące do ogólnej kultury wartości nowe. Wszakże nierówności kulturowe nie były tam bardziej pielęgnowane, że wieś podlega nieraz obcym wpływom kulturalnym, idącym z miast na wieś polską. Należy więc przedewszystkiem przedczwornej urbanizacji naszej wsi, by nie dopuścić do subsydenja kultury rodzinnej; oświecając naszą twórczość kulturalną. Wywołajmy na jaw ukrytych skarbow kultury ludowej przycygniemy się do wzmożenia naszego życia zbiorowego i ugruntuwania miłości Ojczyzny.

Dawne miasta średniowieczne, do których i nasz górd należy, szczególnie w sobie mają urok. Dawne wieki nowym podają nam jakoby ręce żrąc po strybie błękit tu można twórczość pracy, twórczość, niezmiernie duchowe jej wartości, urywając posiadłość i przetrwać. W jesionkach miast dawnych wyraża się zawsze niezmiernie - duszny, rodziczy przywiązanie do tego skrawka ziemi, na którym człowiek urodził się, wyrósł, umierał i pochylł się ku ziemi. Pod tym względem i górd chojnicki od innych miast średniowiecznych się nie różni. A ma i swoliste rzyby, widoczne tu jakby zmagania się przez wieki typów kultury, słowiańskiej i germańskiej.

Każda z nich wyraża tu swe piękno, każde przylotem do tej rodzinnej chodzącej góry. Ponad tarcia rąkawa, piętrowe, wyznaczone wznoszą się bezinteresownie duch miłości miastecy.

Dziś zaledwie będzie na rozświetlaniu stosunkowo tu mało niestety znanych polskich kart w dziejach chojnickiego grodu. Utrąmy, że uda się wykazać może lepiej niż dotąd, że pod przelotową obłą powolską zawiesz żywa tętno pierwotne, rdzanne, żywiołowe, polskie życie. Maja Chojnice - jedynych historyków niemieckich, niemiecz i polską wienia i prawda do śladach i nami stas się rywalizacji.

Wierzymy, że poczynania Towarzystwa Miłośników Chojnic i okolicy znajdą poparcie i wyznaczniki ludzi dobrej woli i nowy dodatek władzy ma i frogu staropokojem, „szczęść. Boże!

Zabory, styczeń 1935.

wego do gimnazjum klasycznego w Chojnicach. Tu z rodziną spędził 16 lat i w końcu zdał w 1927 roku egzamin na nauczyciela szkół średnich, a uczył historii, geografii, filozofii i łaciny.

Pasje naukowe zaczął rozwijać w Towarzystwie Naukowym w Toruniu, a w Chojnicach w 1934 roku był współzałożycielem Towarzystwa Miłośników Chojnic i Okolicy, gdzie został sekretarzem. Współtworzył jego organ prasowy „Zabory”, wydawany w latach 1935-39 jako dodatek do „Dziennika Pomorskiego”. I to tam razem z Janem Karnowskim, sędzią chojnickim, pochodzącym z zaborzkiego Czarnowa (zbieżność losów wojennych podobna), próbował budzić zainteresowania historią regionu.

W 1938 roku nominowany został przez władze oświatowe na dyrektora gimnazjum męskiego w Nowym Mieście Lubawskim, blisko swoich stron rodzinnych. II wojna światowa zakończyła jego karierę oświatową. Losy jego rodziny były tragiczne. Żona pod wpływem depresji wywołanej represjami popełniła samobójstwo, a on aresztowany w 1944 roku został osadzony w obozie koncentracyjnym w Stutthofie. Ciężkie warunki życia i w końcu „marsz śmieci” z obozu spowodowały jego zgon 18 lutego 1945 roku w Rybnie Kaszubskim koło Wejherowa. Tam jego szczątki spoczęły na cmentarzu.

<https://chojniczanin.pl/bogumil-adolf-hoffmann/> Dodano: 1 lutego 2022 przez Redakcja Chojniczanin.pl

<https://bj.uj.edu.pl/zasoby-cyfrowe/baza-biogramow/>

K. Przybyszewski, „Dla Polski i Pomorza : Bogumił Adolf Hoffmann (1890-1945), filomata pomorski, pedagog, historyk regionalista, działacz niepodległościowy i społeczny”, *Nowości*, t. 33 nr 142, Art. nr 142, 2000.

Jędrzej Czarnowski

25 LAT DZIAŁALNOŚCI DRUŻYNY GAUTAR Z BRUS

W roku 2000 z inicjatywy Jędrzeja Czarnowskiego oraz grupy uczniów Gimnazjum w Brusach

zostały zainicjowane zajęcia archeologii eksperymentalnej, podczas których uczniowie próbowali odtworzyć podstawowe elementy życia codziennego dawnych mieszkańców Pomorza.

Historia grupy zaczęła się niepozornie i całkowicie przez przypadek. Do Gimnazjum w Brusach przybyli archeolodzy, którzy opowiadali o wędrówce ludów, o badaniach prowadzonych przez archeologów oraz o sposobach promocji ciekawych znalezisk.

Jędrzej Czarnowski - Wyspa Wolin.

Kilka miesięcy później zorganizowany był wyjazd na Grodzisko w Sopocie. Tam też przedstawiono nam jak można ciekawie promować grodzisko sprzed ponad tysiąca lat. Mowa tutaj o archeologii eksperymentalnej zwanej również doświadczalną. Tam prezentowali się przedstawiciele kilku grup i drużyn z północnej Polski. Byli przeróżni rzemieślnicy tacy jak garncarz, tkaczka, szewc, płatnerz, byli też wojowie i rycerze, którzy w ciekawy sposób prezentowali uzbrojenie oraz prezentowali sposoby walki. Wszystkim się tam podobało i mimo spędzonych tam kilku godzin wszyscy wyjeżdżali pełni wrażeń. Padło wtedy pytanie: A gdybyśmy też tak spróbowali wykonać jakieś przedmioty? Na kolejnych zajęciach z kółka historycznego zapadła decyzja – Ruszamy z archeologią eksperymentalną.

Nikt w tym czasie nawet nie myślał o powołaniu jakiejś grupy, która będzie się prezentować na różnych imprezach plenerowych.

Drużyna Gautar przed walką w Cedyni.

Od września 2001 roku grupa przeniosła swoją działalność do Młodzieżowego Domu Kultury, w którym z otwartymi rękoma przyjęto nową niecodzienną formę zajęć. Zaczęły się zajęcia z archeologii. Na pierwszy rzut poszło garncarstwo i papier czerpany. Zajęcia poprowadził pan Łukasz Rogiński – garncarz z Gdańska. Pierwsze zajęcia warsztatowe i pierwsze umiejętności. Samodzielnie przygotowaliśmy prowizoryczne narzędzia, wykonaliśmy sito do czerpania papieru z moskitiery i kilku listewek. Narzędzia były całkowicie niepoprawne merytorycznie. Popełnialiśmy wiele błędów, wykonując kolejne narzędzia i podejmując podjęte eksperymenty. Przez dwa lata nauczyliśmy się wykonywać kilku podstawowych rzemiosł. Naszymi mistrzami byli różni rzemieślnicy i archeolodzy związani ze stowarzyszeniem Ars Replika. Wszelkie warsztaty wiążą się z dość dużymi kosztami. Postanowiliśmy pozyskać środki z zewnątrz, gdyż MDK takich nie posiadał. Kilkarotnie udało się zdo-

Bitwa na festiwalu na Wolinie.

być pieniądze z programu profilaktyki uzależnień z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej przy Urzędzie w Brusach. Były to małe projekty, pozwalające sfinansować przeprowadzenie najwyżej dwóch warsztatów.

W czerwcu 2002 roku, po roku pracy odbył się pierwszy pokaz. Odbył się on w ramach remanentów kulturalnych, podczas których prezentowały się tradycyjnie wszystkie grupy MDK. Wieści o

Projekt edukacyjny Teatr lalek w Zalesiu.

istnieniu naszej grupy szybko się rozeszły i na zaproszenie Domu Kultury Chełmna wzięliśmy udział w pokazach podczas Jarmarku Jaszczurczego. Byli tam przedstawiciele innych drużyn rycerskich w tym p. Roman Pilarczyk z Chełmna, organizator i uczestnik licznych zmagañ rycerskich. Jak sam wtedy powiedział – Na tych turniejach rycerskich brak jest całkowicie rzemieślników – a wy macie kilku. Posypały się zaproszenia na Turniej do Radzyna Chełmińskiego, Chełmna, Bytowa, Malborka. Grupa prezentowała się również podczas innych imprez plenerowych.

Byliśmy jednak świadomi, że musimy poprawić pokazy pod względem merytorycznym i to zaczynając od strojów, a kończąc na najmniejszych narzędziach.

Z pomocą przyszedł nam Inkubator Przedsiębiorczości z Debrzna, który przeprowadził szkolenie z programu Młodzież. Udało się nam napisać projekt pod nazwą Wspólne Korzenie i pozyskać 8000 euro. Dzięki temu odbyły się kolejne warsztaty, uszyliśmy zgodne z prawdą historyczną stroje, buty, wykonaliśmy i zakupiliśmy odpowiednie narzędzia. Uszyliśmy namioty, wykonaliśmy pierwsze meble i stworzyliśmy jeszcze mało doskonałą osadę. Powstała też kompletnie wyposażona pracownia rzemioł dawnych w pomieszczeniach MDK. Cały projekt kończył się w 2004 roku festynem w Leśnie. Była to impreza przekrojowa, na której prezentowali się krzemieniarze z epoki brązu, Rzymianie, wojowie słowiańscy oraz rycerstwo zapoznane na wcześniejszych wyjazdach.

Warsztaty garncarskie.

Festyn okazał się sporym sukcesem. Jędrzej Czarnowski otrzymał wtedy dyplom „Piękniejsza Polska”, czyli ruchu pod patronatem Prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego. Ta i kolejne edycje festynu zostały wyróżnione w dokonaniach roku powiatu chojnickiego oraz nagrodzona przez Burmistrza Brus.

Kolejne lata to systematyczny wzrost liczby wyjazdów do przeróżnych miejsc w Polsce. To również dalsze działania przy organizacji kolejnych edycji festynu archeologicznego w Leśnie.

Trzecia edycja Festynu odbyła się po rocznej przerwie spowodowanej brakiem finansów i miała inną formę. Był to już festyn dla odtwórców wczesnego średniowiecza, a więc bez starożytników i rycerstwa. Odbyły się pokazy walk Słowian i Wikingów, podczas których po raz pierwszy zaprezentowała się drużyna z Brus. Walki były całkowicie inscenizowane i miały więcej wspólnego z teatrem niż ze sportem.

Grupa podjęła decyzję, aby brać udział tylko i wyłącznie w imprezach dla wczesnego średniowiecza. Wybraliśmy nazwę dla drużyny wojów. GAUTAR oznacza w języku staronordyjskim dzielne go drużynnika (wojownika). Uszyty został sztandar z wizerunkiem celtyckiego smoka oraz zapadła decyzja o odtwarzaniu wyłącznie Wikingów. Nawiązaliśmy współpracę z p. Wojciechem Ławrynowiczem – wikingiem z Elbląga. Dzięki tej znajomości nawiązaliśmy kontakty z innymi drużynami Wikingów i zaczęliśmy uczestniczyć w imprezach wczesnośredniowiecznych. Po raz pierwszy odbył się wyjazd zagraniczny. Był to wyjazd na Pierwszy Festiwal Wikingów Kaup w Kaliningradzie. Kilka tygodni później pojechaliśmy na Litwę na Festiwal Apuole. Tam zobaczyliśmy jak daleko odstawimy militarnie od pozostałych grup. Był to powód do dalszej pracy nad podniesieniem poziomu pokazów, wyglądu oraz sposobu walki. Od tego momentu pokazy walki przy pomocy broni wczesnośredniowiecznej stały się już pewnym rodzajem sportu. Walki turniejowe są sędziowane, a do walki na przeciwko siebie stają przedstawiciele różnych drużyn.

Od 2006 roku zaczęły się problemy z pracownią rzemiosł znajdującą się w PMDK. Ówczesny dyrektor, zamknął naszą pracownię, blokując tym samym możliwość szybkiego rozwoju. Ciągły brak funduszy spowodował decyzje o powołaniu stowarzyszenia. Dzięki temu mieliśmy możliwość pozyskiwania środków finansowych z budżetu państwa i samorządów. Udało się zrealizować kilka projektów edukacyjnych finansowanych zarówno przez Ministerstwo Kultury jak i przez inne instytucje np. Polską Fundację Dzieci i Młodzieży. Zawsze finansowo wspiera nasze projekty samorząd gminny.

Niestety decyzja o powołaniu stowarzyszenia nie została zaakceptowana przez ówczesną dyrekcję PMDK i zostaliśmy zmuszeni do opuszczenia murów PMDK. Tak oto po siedmiu latach działania przy domu kultury w Brusach zostaliśmy całkowicie niezależną instytucją. Przez rok korzystaliśmy jeszcze z pomieszczeń PMDK, a następnie dzięki pomocy samorządu gminnego otrzymaliśmy pomieszczenia w dawnym hotelu.

Nasze stowarzyszenie przez ponad dwadzieścia lat zrealizowało kilkanaście mniejszych i większych projektów i nie każdy z nich dotyczył rekonstrukcji historycznej. W tym czasie realizowaliśmy kilka dużych projektów w ramach programu „Równać szanse”. Były to między innymi „Nie święci garnki lepią”, „Taniec z ogniem”, „Dźwięki historii”, „Wehikuł czasu”, „Być jak Shakespeare”, „Teatr lalek” oraz cykliczne projekty finansowane przez Gminę Brusy „Warsztaty rzemiosła dawnego” czy „Średniowieczna szkoła fechtunku”.

Od 2008 roku zacieśniła się współpraca z kilkoma drużynami z północnej Polski. Zaczęliśmy organizować wspólne wyjazdy, a ostatecznie w tym samym roku powołaliśmy nieformalny sojusz drużyn pod nazwą Truso. „Grupa Truso” to nieformalna organizacja zrzeszająca 6 drużyn wczesnośredniowiecznych, licząca łącznie 110 osób zainteresowanych historią odnalezionego Emporium Wikińskiego „Truso” oraz szeroko rozumianym promowaniem idei „żywego odtwórstwa historii”. Po rozwiązaniu Grupy w roku 2014 część drużyn zawiązała sojusz militarny „Ifing”, który rok później rozpoczął szeroką współpracę z kilkoma drużynami z południ Polski w ramach sojuszu „Red Wing – Armia Bolesława”. Przez 10 lat współpracy do tego sojuszu dołączyło kilkanaście drużyn z Polski, Niemiec, Holandii, Norwegii, Francji, Hiszpanii, Austrii, Szwajcarii, Szwecji, Wielkiej Brytanii, Irlandii, Ukrainy, Kanady, Stanów Zjednoczonych oraz Chile. Tak duży sojusz wymaga ogromnej pracy organizacyjnej i zaangażowania wszystkich na określonych zasadach, a to nie zawsze było odbierane przez wszystkich ze zrozumieniem, więc niektóre drużyny poszły swoją drogą, a w sojuszu

Warsztaty kaletnicze.

pozostały głównie drużyny, które były inicjatorami powstania tej formacji, w tym Drużyna Gautar.

Drużyna Gautar stała się drużyną dojrzałą, silną bojowo, znaną i cenioną. Dla większości członków naszej drużyny uczestnictwo w niej stało się stylem życia, wielkim hobby, które wciąga, uzależnia, któremu podporządkowuje się sporą część swojego życia. Pojawiają się dzieci, które uczą się rekonstrukcji od swoich rodziców i ich przyjaciół. Drużyna to również znajomości i przyjaźnie odnajdywane w wielu zakątkach świata. Miejmy nadzieję, że kolejne ćwierć wieku przyniosą drużynie Gautar równie dynamiczny rozwój, co pierwsze dwadzieścia pięć lat działalności, mamy wielką nadzieję, że odbędzie się to dzięki pracy kolejnych pokoleń drużynników.

Janina Głomska **Stanisław Pestka**

Stanisław Pestka urodził się 8 kwietnia 1929 roku we wsi Rolbik w powiecie chojnickim, gdzie jego ojciec był nauczycielem.

Nasz Rodak w dzieciństwie spędzonym w Rolbiku w swoim domu natknął się na materiały ka-subskie. Dokonał przypadkowego odkrycia – w ojca dokumentach znalazł rocznik „Gryfa” zredagowany przez Aleksandra Majkowskiego. Zaczął go wertować, potem czytać i zrozumiał, że pismo to jest napisane tym samym językiem, którego na co dzień używa się we wsi. Jak sam mówił: „To było jedno z pierwszych ziaren. To była nobilitacja tego języka. To słowo stało się dla mnie ważnym

tworzywem, materiałem, do którego często sięgam”. Język ten porównał do złotej grudki znalezionej w kalifornijskim eldorado. Tak samo szuka się w kaszubszczyźnie rzadkich wyrazów, odtwarza się je w pamięci językowej.

W Rolbiku tym językiem można było, jak twierdzi autor, porozmawiać z kolegami, a i sam ojciec w szkole nie zwalczał mowy kaszubskiej, ale nawet się nią interesował, o czym świadczy rozmowienie publicystyki kaszubskiej.

Tam na wsi Stanisław Pestka wychowany był w typowo kaszubskim otoczeniu. Tu poznawał język wsi, psychikę mieszkańców i ich system wartości. Przyjaźnił się z wiejskimi dziećmi i mówił z nimi językiem przodków.

Później językiem kaszubskim zainteresował się także się w szkole średniej w Kościerzynie, ponieważ patronem tego gimnazjum był Kaszuba – gen. Józef Wybicki. Swoje fascynacje tą postacią potwierdził też napisaniem książki pt.: „Piórem i szablą. O generale Józefie Wybickim” (1961).

Po latach wrócił do tego tematu i opublikował drugą, obszerniejszą biografię o tej wybitnej postaci – „Emisariusz niepodległości. O Józefie Wybickim” (1972).

W kościerskim gimnazjum czasów Pestki uczyli również ks. prefekt Leon Heyke i inni wybitni regionaliści. „Wtedy – jak wspomina – „Tropy, ślady żywe tej tradycji były niedostępne. Paradoxem tej szkoły, gdzie w środowisku działał Aleksander Majkowski, gdzie są miejsca uświetnione legendą Remusa „...było to, że nie było miejsca na rzeczy kaszubskie”.

Maturę uzyskał w 1950 roku w Kościerzynie. Potem w latach 1950-1953 były studia polonistyczne na Uniwersytecie Poznańskim, a po nich praca nauczycielska w szkołach średnich – liceach w Lidzbarku Warmińskim i Sławnie. Była też praca redakcyjna w „Kaszebach”, a po ich likwidacji w „Ilustrowanym Kurierze Polskim” w Bydgoszczy i w rozgłośni Polskiego Radia w Szczecinie. W 1967 roku Stanisław Pestka wrócił do Bydgoszczy, gdzie został publicystą w „Faktach i Myślach”. Potem jeszcze krótko była praca w „Tygodniku Morskim”. W latach 1974-1981 zatrudniono go w tygodniku „Czas”. Jakiś czas pracował w redakcji czasopisma „Litery”. W latach 1969-1972 był redaktorem naczelnym biuletynu „Pomerania”, a w latach 1990-1994 redaktorem naczelnym miesięcznika „Pomerania”.

S. Pestka jest uznawanym publicystą i poetą. W swym piarstwie porusza wszystkie najważniejsze dla Kaszub i Pomorza tematy, szczególnie kulturalne, społeczne i polityczne. Wniósł poważny wkład w programowanie ruchu kaszubskiego. Potem były reportaże, inne broszury, felietony. Drukował pod pseudonimem Jan Zbrzyca lub Kreban z Milachowa.

Jako poeta zadebiutował w 1969 roku w „Pomeranii” Dotychczas ukazały się 2 tomiki jego poezji „Południca” (1976) i „Wizrë ë duchë” (1986) – oba osadzone w realiach południowych Kaszub, których autor jest nieprzeciętnym piewcą. Właśnie przez pryzmat rodzinnych stron patrzy na całe Kaszuby i na Pomorze. Posługuje się w swych poezjach językiem zapamiętanym z dzieciństwa. Przywołuje nim piękne pejzaże, obrazy, ludzi, wydarzenia, żeby się nie zatarły w pamięci. Jest piewcą ich niepowtarzalnego piękna, prawdziwych uczuć i głębi myśli. Słowo oddaje na użytek tego krajobrazu i tej przestrzeni, które zapadły mu w pamięć i które bardzo ukochał. Ceni tam wszystko – mowę starków i pracę taty ...i „Wieczórk rozwidniany gagauskama” i wiele innych rzeczy. Jest to poezja refleksyjna, patriotyczna i swojska i tak dobra, jak kaszubski bochenek chleba.

Dla Stanisława Pestki nie tylko jest ważna tradycja i przeszłość Kaszubów, ale i jest otwarty na nowe trendy. Ma swe poglądy i oceny, z którymi się chętnie dzieli. Widzi przyszłość kaszubszczyzny w mądrych działaniach młodzieży. Z nimi wiąże przyszłość regionu. Pragnie, aby młodzi nie ztracili swoich korzeni. Przestrzega ich.

Jest też niestrudżonym działaczem kaszubskim, wiele lat zasiadał w naczelnych władzach Zrzeszenia Kaszubsko - Pomorskiego, a w latach 1976-1980 i 1992-1994 był prezesem Zarządu Głównego.

Stanisław Pestka, jako że większą część życia spędza wśród Kaszubów Północy, więc u niego jest zauważalna kwestia nasiąknięcia ,wzbogacania słownika w oparciu o dykcję, o archaizmy. Uważa przy tym, że jest sens tworzenia ogólnego języka, będącego syntezą wielu różnych odmian i jest tam miejsce na przechowywanie różnych słów. Twierdzi, że bardzo dużo zależy od sugestii, nakierowania, zainteresowania językiem i literaturą, regionem.

S. Pestka uważa, że przygody Remusa to fenomen literatury kaszubskiej, a Remus to ważny symbol, tak samo jak symbol Królewianki, którą trzeba wyzwolić. Wyraża przy tym ważny pogląd, że tożsamość buduje się z różnych ziaren. Ważna w dzisiejszym świecie jest własna tożsamość, bo inaczej nie ma kotwicy w życiu czy archimedesowego punktu oparcia.

Mała ojczyzna, według Pestki, to wielkie bogactwo, ale wymaga pracy .W świecie globalizacji i przemian ,które ścierają patynę z tej oryginalnej mowy i narzucają inne modele życia, inne sposoby zachowań, powinna zaistnieć jeszcze bardziej kaszubszczyzna. Zgadza się z tezą, że „co wieś, to pieśń”, czyli ze zróżnicowaniem mowy kaszubskiej w małych wsiach, matecznikach, wysepkach wiejskich, ale namawia, żeby być otwartym na nowe trendy i wartości ,które ma nadzieję, zaowocują głównie w młodym pokoleniu. Przestrzega jednak mitem Anteusza, starożytnego greckiego bohatera, że trzeba traktować ziemię-małą ojczyznę, jak matkę, bo inaczej się samemu zginie .Przypomina, że kiedyś kaszubszczyzna to była siła tradycji, teraz trzeba pracy, aby te wartości ocalić. Jest potrzebna refleksja nad budową własnego i zbiorowego ja poprzez świadome działania.

Dnia 15.05.2006 roku w Instytucie Kaszubskim w Gdańsku miało miejsce Sympozjum poświęcone twórczości S. Pestki. Wykłady wygłosili najwybitniejsi profesorowie -historycy i poloniści Pomorza.

Dnia 29.06.2006 roku za zasługi na niwie kaszubszczyzny S. Pestka uchwałą Rady Miasta i Gminy Brusy został honorowym obywatelem miasta i gminy Brusy.

Janina Głomska kilka wierszy poświęciła temu wybitnemu człowiekowi.

Laudacja dla Stanisława Pestki

*Rodaku drogi
Twój kunszt liryczny
I jakość słowa prozy
Zapada w pamięć
Przywołując tradycję tęsknoty
Przestrzega subtelnie*

*I goi zadane rany
Tworząc nowe jakości
W dzieleniu się Terra Zaborensis
W jestestwie przesłań codziennych
I świętości etosu regionu.*

Biografia

1. Bolduan T., Nowy bedeker kaszubski, Gdańsk 1997
2. Głomska J., Wywiad ze S. Pestką w dniu 30.10.2006 roku w Kaszubskim Liceum Ogólnokształcącym w Brusach.
3. Głomska J., Sympozjum: Stanisław Pestka -publicysta, poeta, działacz kaszubski, Naju Goche, lato 2006
4. Historia Brus i okolicy, pod red. J. Borzyszkowskiego, Gdańsk Brusy 2006

Zbigniew Gierszewski **Stanisław Pestka w Brusach**

Stanisław Pestka w sali kaszubskiej KLO na spotkaniu z uczniami.

Stanisław Pestka odwiedził także Kaszubskie Liceum Ogólnokształcące w 2008 roku. Wpisał się do kroniki szkolnej, wysłuchał swoich wierszy w interpretacji uczniów. Stanisław Pestka za swą działalność otrzymał kilka odznaczeń, w tym Medal Stolema (1975), Pieczęć Świętopełka Klasy Złotej (1991) i Medal Księcia Mściwoja (2013). Stanisław Pestka zmarł 2 IV 2015 r., pochowany został na cmentarzu Srebrzysko w Gdańsku (rejon IV, taras I-1a-20).

O Stanisławie Pestce ukazały się w redakcji prof. Józefa Borzyszkowskiego: *Z zaborskiego matecznika*, Instytut Kaszubski, Gdańsk 2008 (materiały z sympozjum z 2006 roku) oraz *Pro Memoria. Stanisław Pestka (1929-2015)*, Gdańsk-Wejherowo 2017.

Ówczesny dyrektor KLO Zbigniew Łomiński, Felicja Baska-Borzyszkowska, nauczycielka kaszubskiego i polonistka Janina Głomska z Stanisławem Pestką, marzec 2008.

Z lewej Felicja Baska-Borzyszkowska, za Stanisławem Pestką ówczesny wiceburmistrz Władysław Czarnowski, założycie zespołu folklorystycznego Krëbanë oraz Józef Słomiński, pierwszy dyrektor Kaszubskiego LO.

Z zaborskiego matecznika

O Stanisławie Pestce
Janie Zbrzycy

Stanisław Pro memoria 1929–2015 PESTKA

Okładki książek o Pestce.

Oprac. ZG, 2025

15 lat Rezerwatu Biosfery Bory Tucholskie

Na świecie istnieje 748 rezerwatów biosfery UNESCO w 134 krajach (stan na 2024), które chronią unikalne ekosystemy lądowe i przybrzeżne oraz promują zrównoważony rozwój na tych obszarach. Rezerwaty działają w ramach programu UNESCO "Człowiek i Biosfera" (MAB). Każdy rezerwat składa się ze strefy centralnej (ściśła ochrona), buforowej (działania edukacyjne) i przejściowej (zrównoważony rozwój chroniący walory przyrodnicze i ekologiczne).

W Polsce funkcjonuje obecnie 11 rezerwatów biosfery uznanych przez UNESCO w ramach programu „Człowiek i Biosfera” (MAB), które chronią najcenniejsze ekosystemy, w tym parki narodowe i obszary transgraniczne (granice państwowe nie dzielą przyrody).

- Rezerwat Biosfery Białowieża (powstanie 1976/zmiany 2005): Obejmuje Białowiecki Park Narodowy, chroniący ostatnie fragmenty lasu naturalnego o charakterze pierwotnym w Europie.
- Rezerwat Biosfery Babia Góra (1977/2001): Babiogórski Park Narodowy, chroniący piętrowy układ roślinności w górach.
- Rezerwat Biosfery Jeziora Mazurskie (1977/2017): Obejmuje m.in. jezioro Łuknajno, znane z kolonii łabędzia niemeego.
- Słowiński Rezerwat Biosfery (1977): Słowiński Park Narodowy z unikalnymi ruchomymi wydmy i przymorskimi jeziorami.
- Trójstronny Transgraniczny Rezerwat Biosfery Karpaty Wschodnie (1992/1998): Polska-Słowacja-Ukraina; po polskiej stronie głównie Bieszczadzki Park Narodowy.
- Transgraniczny Rezerwat Biosfery Karkonosze (1992): Polsko-czeski rezerwat obejmujący Karkonoski Park Narodowy.
- atrzański Transgraniczny Rezerwat Biosfery (1992/2019): Polsko-słowacki, obejmujący Tatrzański Park Narodowy.
- Rezerwat Biosfery Puszcza Kampinoska (2000): Kampinoski Park Narodowy, chroniący dolinę Wisły i kompleksy leśne.
- Trójstronny Transgraniczny Rezerwat Biosfery Polesie Zachodnie (2002/2012): Polska-Ukraina-Białoruś; rdzeniem jest Poleski Park Narodowy.
- **Rezerwat Biosfery Bory Tucholskie (2010): Obejmuje Park Narodowy Bory Tucholskie, 4 parki krajobrazowe oraz liczne rezerwaty przyrody.**
- Transgraniczny Rezerwat Biosfery Rostocze (2019): Polsko-ukraiński, chroniący unikalny krajobraz Rostoczańskiego Parku Narodowego.

DLACZEGO BORY TUCHOLSKIE SĄ REZERWATEM BIOSFERY?

Stwierdzono występowanie aż 38 typów siedlisk. Szczególnie częstymi są lasy, ekosystemy wodne, torfowiska, łąki, wrzosowiska i wydmy. Ponadto na obszarze Rezerwatu Biosfery Bory Tucholskie występuje 30 siedlisk, które wymagają ochrony według Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej Wspólnoty Europejskiej (92/43/EWG). Spośród nich do najczęstszych należą: wydmy śródlądowe z murawami szczerotlichowymi, jeziora lobeliowe (patrz okładka), śródlądowe murawy napiaskowe, suche wrzosowiska, torfowiska wysokie, torfowiska przejściowe, torfowiska nakredowe z kłocią wiechowatą, kwaśne buczyny i żyzne buczyny, subatlantycki las nizinny, grąd środkowoeuropejski, dąbrowy acidofilne, brzezina bagienna, sosnowy bór bagienny.

Jezioro lobeliowych (oligotroficznym, czyli skąpożywnym) szczególnie dużo jest na Kaszubach, a więc w północnej części RBBT, np. Jezioro Kły na Zaborach (okładka I).

CO TO BOROM TUCHOLSKIM DAŁO?

Zarobek na turystach, bo turyści to taki ludek, który trzeba czymś przyciągnąć, a on już wtedy grosza nie skąpi...

Czym przyciągnąć? Tym, co karmi zmysły:

- wzrok barwami kwiatów, owadów, ptaków, wysokością i rozłożystością drzew, kształtem ich koron, architekturą lasu, ale też architekturą chat, domostw, kościołów, kapliczek, cmentarzy (np. bajkowy Kasparus).

Kasparus na Kociewiu - trudno dojechać, nie chce się wyjeżdżać...

- słuch śpiewem ptaków, szumem liści drzew i wody potoków oraz ciszą (jest nawet w Wdeckim Parku Krajobrazowym **szlak ciszy**),
- smak i węch finezją dań z licznych barów i restauracji zwanych też montowniami smaku.
Patrz okładka II

Oficjalny portal RBBT dostępny jest pod adresem borytucholskie.org.pl
Tam znajduje się dostęp do interaktywnej mapy:
<https://borytucholskie.org.pl/mapa>

Klikasz punkt wyjścia, punkt docelowy i masz:

- Trasę na mapie,
- Profil trasy (czyli ile pod górkę i ile z górki) oraz rodzaj dróg na jednym wykresie,
- Odległość i czas przejazdu z czasami dla różnych typów rowerów (turystyczny, terenowy, miejski, szosowy),
- Obliczenia ile unikasz emisji CO₂, ile zaoszczędzasz na paliwie, ile spalasz kalorii.

<https://www.lgmorenka.pl/p/interaktywne-ukazanie-bioroznorodnosci-regionu>

<https://www.lgmorenka.pl/p/promocja-regionu-w-oparciu-o-walory-przyrodnicze-rezerwatu-biosfery-bory-tucholskie>

Administrator:

Stowarzyszenie Wdzydzko-Charzykowska Grupa Rybacka „Morenka”,
ul. Rybacka 10, 89-606 Charzykowy, biuro@lgmorenka.pl

Poprzednio w Ziemi Zaborskiej o RBBT:

G. Wera-Malatyńska, RBBT stał się faktem!, ZZ 3/2010, ss. 36-38

Z. Gierszewski, Rezerwat Biosfery Bory Tucholskie, ZZ 12/2019, ss. 32-35

Konkurs „Mistrz Pięknego Czytania”

Méster Bělnégò Czětaniò” to regionalny konkurs pięknego czytania w języku kaszubskim, w którym uczestnicy prezentują umiejętność płynnego i wyrazistego czytania tekstów kaszubskich. Co roku wybierane są inne książki, aby w ten sposób rozprzestrzenić czytelnictwo kaszubskiej literatury. Głównym organizatorem konkursu jest Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie. W każdym powiecie na Kaszubach są organizowane powiatowe eliminacje, w których dwie najlepsze osoby z każdej kategorii dostają się do finału, który odbywa się w Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowi. W 2025 roku odbyła się już XII edycja tego konkursu.

W kategorii licealnej uczestnicy musieli przeczytać książkę Dariusza Majkowskiego „Pòd òkã Jastrė” to kaszubskojęzyczna powieść fantasy, wydana w 2020 r. przez Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie. To jedna z pierwszych książek z tego gatunku napisana w języku kaszubskim, która łączy elementy fantastyki z tradycjami i mitologią Kaszub.

Akcja rozgrywa się w świecie stworzonym i rządzonej przez boginię Jastrę, gdzie obok ludzi żyją mityczne istoty znane z kaszubskich podań - m.in. stolemy, kròsniata, klabaternicy i Bòrowò Cotka. Główni bohaterowie, dwaj klabaternicy Ranór i Óstar, wraz z innymi postaciami wyruszają w niebezpieczną podróż, by uratować swoją rasę i ocalić równowagę świata pełnego magii, walk i przygód. Dla ułatwienia odbioru tekst zawiera też słowniczek trudniejszych wyrazów. Książka jest nie tylko opowieścią fantasy, ale też ważnym krokiem w promocji języka kaszubskiego w literaturze dla młodzieży i dorosłych.

Kaszubskie Liceum Ogólnokształcące reprezentowały dwie uczennice

- Oliwia Brzezińska oraz Julia Jankowska. Oliwia zdobyła 3 miejsce, a Julia wyróżnienie.

Mikołaj Rydygier, nauczyciel języka kaszubskiego w KLO

Uczestniczę w lekcjach języka kaszubskiego od 4 klasy szkoły podstawowej. Zdecydowałam się na to, głównie w celu zapoznania się z historią i kulturą moich przodków. Przyznam, że moje czytanie przed szkołą średnią, nie było najlepsze. I tutaj chciałabym podziękować mojemu nauczycielowi, panu Grzegorzowi Schramce, ponieważ to dzięki niemu i jego zaangażowaniu w przygotowanie

mnie do konkursu, udało mi się zająć 3. miejsce. To właśnie z nim, jako opiekunem, wzięłam udział w tym wydarzeniu. Tegoroczne teksty, losowane i czytane przez uczestników mojej kategorii, były fragmentami książki autorstwa Darka Majkowskiego "Pòd òkã Jastrë". Podobał mi się przebieg i atrakcje przygotowane przez organizatorów konkursu. Zachęcam wszystkich do udziału w jego kolejnej edycji.

Oliwia Brzezińska, uczennica kl. II KLO
(na fot z lewej)

1. Czej Ranór dopłënąt na sztrąd, Òstar ju stojòł pòd jaczioms drzewã i próbówòł sã sészëc. Nie szło to za dobrze, bò noc bëła zëmno. Wiatër wiòł òd mòrza i niòł znoyny lët.

- Co tak dlugò? - rzekł z wészczegã w głosu do drëcha.
- Cos nie zatrzymało w dròdze - òdpowiedzòł Ranór i pòkòzòł na remiã, z jaczegò sztopòrczala strzëła.

- Dłòcze jes sã nie pòchwòlił? Jo bë cë pòmògł dopłënąc.
- Nèkòl jes tak chùtkò, że nie dało sã z tobã pògadac. Ale to i lëpi. Chtos bë mógł czëc najò gòdkã. Lëpi, zebë żòlnérze nie zmerkelë, że rëjeme. Kò to bòs lëdze i wierã òb calë żëcë nie widzëlë klabaternika i tegò, jak rozniejeme plëwac.

- Tak a tak mészimë cos zrobio z tą strzëłą. Nie pasze cë do klobitka - zasmòł sã Òstar.

- I bòli jak òbzeranië kròsnicëch białków. A klobàk: mòm pòcãti. Ju nigdë nie mdze tak szëkòwny jak czedã. Cali mianej jem na niugò robił. Parala weznij!

- Kùpsze sò nowi.

- Ale dopierzë, jak wrócymë na Arkonã. A do te ezas mdã wëdzròł jak szòtòrnik - żòlił sã Ranór, zabijającë ò bòlu i szëczkù drzewa z metalowim òstrzã, jacza wbił mù sã w rãkã.

Dariusz Majkowski, Pòd òkã Jastrë, Wyd. ZKP,
Gdańsk 2020 X. Na Swiati Gòrze, s. 78.

Co wie sztuczna inteligencja o Ziemi Zaborskiej?

Ziemia Zaborska (Zabory) to historyczna, południowa część Kaszub, nazwa pochodząca od położenia "za borami" (lasami) w stosunku do centrów władzy, obejmująca obszar wokół Brus, Wielu, Czerska, a etnograficznie także Dziemian i Lipusza; w dokumentach historycznych pojawia się już w 1299 roku, a mieszkańcy nazywani są Zaborakami.

Kluczowe informacje o Ziemi Zaborskiej:

- Nazwa i pochodzenie: Oznacza region położony za lasami (borami), na co wskazuje jej historyczne położenie względem Gdańska czy Tucholi.
- Teren: Obejmuje tereny historycznych parafii w Brusach, Wielu, Czersku, a współcześnie także okolice Dziemian i Lipusza (kasz. Zabòrë).
- Mieszkańcy: Nazywani Zaborakami lub Krebanami (Krubanie).
- Historia: Nazwa "Ziemia Zaborska" pojawiła się w dokumencie Władysława Łokietka z 1299 roku, przyznającym prawa sądowe na tym terenie.

Zatem, Ziemia Zaborska to unikalny region kulturowy i historyczny Kaszub, z własną tożsamością, nazewnictwem i tradycjami.

AI

Krótko, konkretnie i na temat.

AI jest już wszędzie, na Zaborach też. Dla tych, którzy boją się z nią spotkać w cztery oczy w smartfonie, tu wersja drukowana. To wytwór algorytmów działających w strukturach kwantowych (półprzewodnikowych), kompilujących ludzką wiedzę wszystkich pokoleń, żeby odpowiedzieć sensownie na konkretne pytanie, ale tylko tą dostępną w sieci. Do zakurzonych woluminów z półek bibliotecznych nie ma dostępu. Do tego posługuje się językiem literackim i naukowym naśladowując wszystkich pisarzy i naukowców świata od Homera i Talesa poczynając.

Zabory (ziemia zaborska, kasz. Zabòrë) - historyczna nazwa południowej części Kaszub.

Nazwa odnosi się do ziem położonych za borami (Tucholskimi), patrząc z dawnych ośrodków władzy i administracji świeckiej i duchowej (np. Gdańska). Historycznie ziemia zaborska obejmowała tereny starych parafii Brusy, Wiele i Czersk. Z czasem nazwa objęła także granicę parafii Swornegacie. Dzisiaj, w sensie etnograficznym do Zaborów zalicza się także okolice Dziemian i Lipusza. Mieszkańców ziemi zaborskiej nazywa się Zaborakami lub Krebanami (spotykane także formy: Krubanie, Krëbanë, Krubacze).

W znanych dokumentach nazwa Ziemia Zaborska po raz pierwszy pojawia się w dokumencie wystawionym przez księcia Polski i Pomorza Władysława Łokietka z dnia 24 czerwca 1299 w Gnieźnie. W dokumencie tym Władysław nadał Mikołajowi Jankowicowi z rodu Zarembów, wojewodzie (palatynowi) kaliskiemu (poprzednio, w latach 1287-1299 wojewoda pomorski), prawo prowadzenia sądów w kasztelaniach Raciąż i Szczytno oraz palatynat in terra Zaborensi (terra Sabor, terra Zaborensis), czyli na ziemi zaborskiej.

Wikipedia

To jeszcze ludzki, acz zbiorowy wytwór gromadzący wiedzę ciągle poszerzaną, uzupełnianą i korygowaną). Czuje się tu skupienie na konkretach jako wyraz szczególnych zainteresowań autorów. AI brak tego specyficznego wczucia w temat charakterystyczny dla człowieka, który ma swoje pasje, hobby czy przelotne zainteresowania tematem. AI nie ma swoich „koników”. Jej wszystko jedno, ma najprostszy możliwy, czyli uśredniony system wartości.

oprac. ZG

ZMIANY W CENTRUM BRUS - INWESTYCJA, KTÓRA WYZNACZA KIERUNEK ROZWOJU MIASTA

Zakończyła się jedna z największych inwestycji infrastrukturalnych ostatnich lat w Brusach. Projekt „Przebudowa ulic w centrum Brus wraz z budową kolektora deszczowego”, realizowany w latach 2023–2025, w sposób trwały odmienił wygląd i funkcjonowanie centralnej części miasta, znacząco podnosząc komfort życia mieszkańców, bezpieczeństwo i estetykę przestrzeni publicznej.

Tak było jeszcze w 2025 roku.

Tak już jest w 2025 roku.

Zakres prac objął przebudowę ulic Bolta, części Witosa, Derdowskiego, części ulicy Chełmowskiej, Szkolnej, Pocztowej oraz części Placu Jana Pawła II. Łączna długość zmodernizowanych dróg wyniosła 1,94 km. Inwestycja miała charakter wielobranżowy i była odpowiedzią na potrzeby mieszkańców.

Jednym z kluczowych elementów zadania był rozdział kanalizacji ogólnospławnej i budowa nowoczesnego kolektora deszczowego. Dzięki temu znacząco poprawiono system odwodnienia, ograniczono ryzyko podtopień i zwiększono odporność miasta na intensywne opady. Równolegle przeprowadzono kompleksową przebudowę jezdni, chodników oraz skrzyżowań, w tym budowę dwóch rond, które usprawniły ruch i poprawiły bezpieczeństwo uczestników ruchu drogowego. Nacisk położono także na rozwiązania sprzyjające pieszym i rowerzystom. W ramach inwestycji powstały nowe ciągi pieszo-rowerowe, przebudowano przejścia dla pieszych i rowerów, wykonano zjazdy indywidualne i publiczne, a całość uzupełniono nowym oświetleniem ulicznym oraz pionową i poziomą organizacją ruchu. Istotnym elementem było uporządkowanie i urządzenie zieleni, w tym nasadzenia nowych drzew, co wpłynęło na estetykę modernizowanej części miasta.

Jak podkreśla burmistrz Brus Witold Ossowski: - Zakończona inwestycja to przykład przemysła - nej i konsekwentnie realizowanej polityki rozwoju. Naszym celem było nie tylko odnowienie nawierzchni dróg, ale stworzenie spójnej, bezpiecznej i nowoczesnej przestrzeni w mieście, z której skorzystają mieszkańcy oraz osoby odwiedzające Brusy.

Efekty prac są dziś widoczne zarówno w poprawie komfortu poruszania się, jak i w nowym, uporządkowanym wizerunku centrum. Całkowita wartość inwestycji wyniosła 28 078 020,10 zł. Wkład własny Gminy Brusy to 3 768 749,97 zł, a dodatkowe 1 199 587,13 zł pochodziło ze środków Zakładu Gospodarki Komunalnej. Realizacja zadania była możliwa dzięki pozyskanemu, wsparciu zewnętrznemu: 12 587 273 zł z Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg oraz 10 522 410 zł z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych. - Skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych pozwala gminie realizować ambitne przedsięwzięcia bez nadmiernego obciążania lokalnego budżetu – dodaje burmistrz.

Warto dodać, że zakres projektowy przebudowy ulic w centrum miasta jest znacznie szerszy.

Obejmuje m.in. przebudowę drugiej części Placu Jana Pawła II, ulicy 2 Lutego oraz ulicy Kościelnej. Samorząd, w miarę dostępnych możliwości, zamierza sukcesywnie pozyskiwać środki zewnętrzne na realizację kolejnych etapów tego projektu, dążąc do kompleksowej modernizacji całego centrum Brus i ulic w mieście. Istotnym elementem dalszych planów są również zmiany w organizacji transportu publicznego oraz przestrzeni rekreacyjnej, w tym przeniesienie przystanku PKS z terenu parku na obszar dworca PKP, który ma zostać poddany modernizacji. Na ten cel Gmina Brusy już pozyskała ponad pięciomilionowe dofinansowanie z programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021–2027. Pozwoli to na lepszą integrację różnych środków transportu, uporządkowanie ruchu oraz zwiększenie funkcjonalności tej części miasta.

Równolegle planowana jest całkowita przebudowa parku w Brusach, który stanie się przyjazną i atrakcyjną przestrzenią do wypoczynku, spotkań i rekreacji. Nowa aranżacja zieleni, mała architektura oraz rozwiązania sprzyjające integracji społecznej sprawią, że park stanie się naturalnym uzupełnieniem zmodernizowanego centrum. Gmina już stara się o fundusze na ten cel. Zakończona w 2025 roku przebudowa ulic to nie tylko inwestycja infrastrukturalna - to projekt, który realnie poprawił jakość przestrzeni publicznej i wyznacza kierunek, w jakim Brusy będą zmieniać się w kolejnych latach.

Krzysztof Gradowski

Chata Kaszubska w Brusach-Jagliach działa i oferuje

Gmina Brusy położona w Borach Tucholskich, w sercu Ziemi Zaborskiej, zaprasza na niezapomniane przeżycia w otoczeniu malowniczych jezior i tajemniczych lasów. Na zwiedzających czekają tu nie tylko spokój i cisza, ale także bogactwo szlaków turystycznych i zabytków. Tu można

wypocząć w harmonii i pięknie kaszubskiego krajobrazu! Przekonaj się, że Gmina Brusy to idealne miejsce do aktywności i relaksu! Jedną z najważniejszych atrakcji jest Muzeum Regionalne Chata Kaszubska (podlegające formalnie pod Centrum Kultury i Biblioteki im. Jana Karnowskiego w Brusach). Dach obiektu pokryto trzcina, schody wykonano z kamienia, a podłogi z desek sosnowych co stwarza niepowtarzalny klimat końca XVIII wieku. W muzeum można zobaczyć wszelkie przedmioty codziennego użytku z Ziemi Zaborskiej, pochodzących z Gminy Brusy. Jest ich ponad 2 tys. (od pudełka po pinezkach po maszyny rolnicze, od koszyka do szklanki do drewnianych nart czy kostkę torfu, itp).

Jest to Muzeum niecodzienne gdyż każdy z odwiedzających jest oprowadzany przez przewodników i dlatego eksponaty nie posiadają opisów - co staje się przyczynkiem do rozmowy, do dyskusji. Przez to wizyta w Chacie staje się interaktywnym wydarzeniem a nie biernym odbieraniem treści. Rocznie odwiedza nas około 2 tysięcy osób – generalnie z całej Polski. Chata to także miejsce dokumentowania wszelkich przejawów artystycznej działalności w bruskiej gminie. Przyczyniła się między innymi do odkrycia i wypromowania takich rzeźbiarzy jak Jerzy Dorawa czy Stanisław Janikowski. Chata prowadzi także różnorodne warsztaty regionalne w większości z wykorzystaniem eksponatów muzealnych. W swej ofercie mamy ich aż 17.

A są to:

związane z postacią Józefa Chełmowskiego: Anioły Drewniane, Anioły Gipsowe, Postacie Świętych, Zaborskie Koguty.

związane ze świętami, obrzędami: Kaszubskie Pisanki, Zaborskie Bombki, Zaborskie Muzykowanie.

związane z życiem codziennym: Bez prądu na Zaborach, Lekcje Muzealne (tematy do ustalenia), Życie na Zaborach.

interaktywne: Ogniste Wafle, Mokre Harce, Kaszubskie Maślenia, Kapuściana Przygoda, Gliniana Przygoda

inne: Przygoda z Bruskiem, Szklane Hafty,

Ilość przeprowadzanych warsztatów regionalnych w ciągu roku to około 100 – co daje około 1800-2000 uczestników (w znacznej części z szkół podstawowych i to nie tylko z gminy Brusy). Oferta warsztatowa skierowana jest głównie do dzieci (wyłącznie od 6 lat) i młodzieży. Istnieje także możliwość zamawiania warsztatów dla zorganizowanej grupy dorosłych.

Szczegółowe opisy wszystkich warsztatów na stronie:

<https://www.ckibbrusy.pl/chata-kaszubska/warsztaty-regionalne>.

Zachęcamy także do kontaktu telefonicznego: 52 398 32302.

Joanna i Sławomir Mankiewicz Galeria Oczko w Męcikale

[facebook.com/GaleriaOczkoMecikal](https://www.facebook.com/GaleriaOczkoMecikal)

Podwójny Jubileusz w Galerii Oczko

W Galerii Oczko w Męcikale latem 2024 roku odbył się jubileuszowy 20 Ogólnopolski Plener Plastyczny, a w sierpniu 2025 plener 21 jubileuszowy ze względu na nazwę Galerii Oczko, 21, ponieważ od tej liczby została nazwana galeria. Plony plenerów można było zobaczyć w Męcikale w Galerii Oczko i w Brusach w Centrum Kultury i Biblioteki. W listopadzie 2024 w Chojnicach odbyła się Wielka Wystawa Retrospektywna 20 plenerów zorganizowanych w ciągu 19 lat.

Miłośników Sztuki Galeria Oczko zaprasza do odwiedzania przez cały rok, a w sezonie letnim i jesiennym do Arboretum znajdującego się na terenie gospodarstwa.

Warsztaty 2024.

marzeń, obniżania stresu codziennego i osiągania celów, angażując zmysły. Jak wszyscy wiedzą dziedziny sztuki i kultury stanowią fundament kultury duchowej, materialnej i społecznej ułatwiając i umilając życie człowieka.

Organizatorami plenerów i wystaw poplenerowych, a także warsztatów dla dzieci podczas trwania plenerów są Joanna i Sławomir Mankiewicz, artyści malarze, fotograficy, teoretycy sztuki, rzeźbiarze i organizatorzy happeningów. Uczestniczyli w licznych plenerach i wystawach, doskonaląc warsztat pracy, jak i umiejętności organizacyjne. W 2006 roku po przeprowadzeniu się z Chojnic, gdzie mieszkali kilkadziesiąt lat, zamieszkali we wsi Męcikał nad rzeką Brdą przy ulicy Długiej 10 i postanowili, urzeczeni

W plenerach udział wzięli artyści z wielu stron Polski, tworzący w różnych dziedzinach sztuki plastycznej /malarstwo, rysunek, grafika, makrama, rzeźba/ dokonując wizualizacji własnych wyobrażeń otaczającej natury. Wykorzystując swoją wyobraźnię zamieniali myśli, przeżycia, doznania w realnie istniejące dzieło rąk. Emocje towarzyszące aktowi twórczości zamknęły w powstałym dziele magiczny świat. Wizja rzeczywistości płynąca z głębi serca przekształcona w czasie procesu twórczego została przelana w dzieło sztuki. Dając możliwość odbiorcy uczestniczenia zarówno w akcie tworzenia w czasie pleneru, jak i odbiorze dzieła sztuki na wystawach, przyczyniają się do pobudzania aktywności innych w celu realizacji

Artysta przy pracy na plenerze Męcikał 2024.

Wernisaż 2024 Męcikał.

bajkową scenerią otaczającej przyrody, podzielić się z innymi twórcami tym urokliwym miejscem, wspaniałym pejzażem, zapraszając ich do swojego gospodarstwa artystyczno - ekologicznego. Rzeźka Brda, która w tym miejscu płynie przepiękną pradoliną stanowi natchnienie dla wielu artystów. Podczas plenerów artyści w swych pracach utrwalają malowniczą Ziemię Zaborską, wymieniają się

Artyści 21 pleneru w Męcikale 2025.

doświadczeniami twórczymi, prowadzą dyskusje o Życiu, Sztuce i Absolucie, uczestniczą w zorganizowanych przez gospodarzy ogniskach artystycznych, wycieczkach krajoznawczych, spotkaniach integracyjnych. Prace artystów ukazujące często nowatorskie, świeże spojrzenie na urokliwe miejsca Gminy Brusy i regionu oraz sztukę zachęcającą mieszkańców do refleksji nad otaczającym światem, naturą, życiem, działalnością człowieka. Obcując ze sztuką można dostrzec i docenić walory środowiska, w którym się żyje, co powoduje wzrost świadomości ekologicznej. Artyści rozslawiają wieś Męcikał i okolice nie tylko w kraju, ale również w świecie podczas swoich turystycznych i plenerowych podróży. I co najważniejsze chętnie wracają na kolejne spotkania do Męcikała.

W Galerii można oglądać zarówno dzieła sztuki właścicieli, jak i artystów biorących udział w plenerach pozostawione przez twórców (głównie obrazy olejne i akrylowe, a także akwarele, pastele, rzeźba ceramiczna i w drewnie, fotografia artystyczna i plenerowa przyrody, prace o różnorodnej tematyce i obrazy abstrakcyjne) a także prace z warsztatów dla dzieci /obrazy temperą i akrylami oraz rzeźby w glinie ceramicznej/. Dla wielu dzieci i młodzieży biorącej udział w warsztatach podczas pleneru jest to pierwszy krok na drodze do spełniania artystycznego. W czasie warsztatów pod profesjonalnym okiem artystów dzieci tworzą obraz malowany w plenerze farbami artystycznymi na podobrazii, a następnie lepią w glinie, zapoznając się z ciekawymi technikami.

Joanna i Sławomir Mankiewicz swoją działalność kulturalną promującą sztukę prowadzą (plenery dla twórców, warsztaty plastyczne dla dzieci, wystawy dzieł sztuki) pod patronatem Zaborzkiego Towarzystwa Naukowego Brusach. Korzystają również z dofinansowania plenerów połączonych z warsztatami dla dzieci i wystawami w ramach Otwartego Konkursu Ofert na realizację zadań publicznych Gminy Brusy. Z roku na rok organizacja plenerów staje się niestety trudniejsza ze względu na koszty materiałów plastycznych i życia, więc jeśli są zainteresowani Miłośnicy Sztuki to Galeria Oczko zaprasza do współpracy, do wsparcia Kultury.

Idziemy przez życie zostawiając za sobą ślady...

Rok za rokiem...

Dzień za dniem...

Sztuka jest odbiciem duszy...

Absolutną Prawdą jest Miłość.

Zbigniew Gierszewski

Brusy dla klimatu

Brusy na klimat mają wpływ niewielki, chociaż nie zerowy. To, o co mogą powalczyć, to mikroklimat, czyli lokalne średnie wartości temperatury, wilgotności i czystości powietrza. To o tyle ważne, że nasze ciało, skóra, a szczególnie układ oddechowy właśnie mikroklimat bezpośrednio odczuwa, a to skutkuje lepszym lub gorszym samopoczuciem, a w konsekwencji lepszym lub gorszym stanem zdrowia, o długości życia nie wspominając.

Mało, coraz mniej drzew. Nawałnica 2017 roku zdziesiątkowała drzewa w bruskim parku, a budowa ronda wymusiła kolejne cięcia (patrz ZZ nr 9/2016).

Społo można zrobić, żeby mikroklimat stał się bardziej przyjazny mieszkańcom. Dla organizmów stałocięplnych, a takimi są ludzie, istnieje pewien optymalny zakres temperatur znośnych (szerszy) i przyjemnych (węższy). Gdy zbyt zimno, tracimy energię, źle. Wychładza się nasz organizm. Hipotermia zagraża życiu. Odpowiedni ubiór, bo zatrzymuje energię i ruch, bo wytwarza energię, jest ratunkiem. Jeszcze trudniej oddać nadmiar energii. Przegrzanie również zagraża życiu. Grupy szczególnie narażone to dzieci, ze względu na mały stosunek masy ciała do jego powierzchni. Masa rośnie do trzeciej potęgi rozmiarów, a powierzchnia tylko do drugiej potęgi. Seniorzy też są zagrożeni, bo u nich mechanizm termoregulacji nie jest już tak sprawny jak kiedyś, zresztą jak wszystko inne.

Temperatura odczuwalna, to podstawowy czynnik naszego komfortu cieplnego. „Jak jest zimno, a nie ma wiatru, to jest ciepło” – mądrego warto posłuchać. Fakt. Tylko jak ją zmienić, w górę lub w dół? Są sposoby. Mikroklimat modyfikuje szybko i skutecznie cień, osłona przed wiatrem i związana z nimi wilgotność powietrza. Taką tymczasową osłoną na nadbałtyckich plażach są parawany, a w głębi lądu i to trwałą są drzewa, zadrzewienia, a najlepiej lasy. To drzewo daje cień, hamuje prędkość wiatru i w konsekwencji zwiększa wilgotność powietrza. To komfort dla naszego organizmu. Pomocne są drzewom zbiorniki wodne, nawet małe oczka w ogrodach i nieaktywne kominy, bo poprawiają jakość powietrza. A z tym w Brusach jak i w całej Polsce daleko do ideału (patrz ZZ nr 10/2017).

Dlatego ważne są każde inicjatywy poprawiające jakość powietrza, czyli temperaturę, wilgotność, prędkość i skład chemiczny. Na ciśnienie nie mamy za dużego wpływu.

Budżet Gminy Brusy zasili dofinansowanie w wysokości 3.100.052,84 zł, pozyskane na realizację projektu pn. „Przystosowanie do zmian klimatu na terenie Gminy Brusy”. Przedsięwzięcie zakłada kompleksowe działania mające na celu zwiększenie odporności gminy na skutki zmian klimatycznych oraz poprawę bezpieczeństwa mieszkańców. Brusy.pl

Zakres działań obejmuje rozbudowę zbiornika retencyjnego przy ul. Kościuszki w Brusach, modernizację i tworzenie zielonych przestrzeni publicznych w mieście Brusy. Dofinansowanie pozwoli też na zakupy dla jednostek będących Krajowym Systemie Ratowniczo – Gaśniczym (samochód dla OSP Męcikał, cyfrowy system alarmowania i ostrzegania ludności dla OSP Brusy).

Projekt został wybrany do dofinansowania w ramach programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021–2027, a Gmina oczekuje na podpisanie umowy. Realizacja planowana jest w latach 2026-2027.

Dla zachęty argumentacja naszego wielkiego poety:

Jan Kochanowski *Na lipę*

*Gościu, siądź pod mym liściem, a odpocznij sobie!
Nie dojdzie cię tu słońce, przyrzekam ja tobie,
Choć się nawysszej wzbije, a proste promienie
Ściągną pod swoje drzewa rozstrzelane cienie.
Tu zawždy chłodne wiatry z pola zawiewają,
Tu słowicy, tu szpacy wdzięcznie narzekają.
Z mego wonnego kwiatu pracowite pszczoły
Biorą miód, który potym szlachci pańskie stoły.
A ja swym cichym szeptem sprawić umiem snadnie,
Że człowiekowi łączno słodki sen przypadnie.
Jabłek wprowadzie nie rodzę, lecz mnie pan tak kładzie
Jako szczep najpłodniejszy w hesperykim sadzie.*

Zbigniew Gierszewski

Czytajmy Remusa

Życie i przygody Remusa, to nie tylko powieść opisująca losy ludzi w realiach historycznych Kaszub przełomu XIX i XX wieku, to obraz ówczesnej rzeczywistości, przyrody, ludzkich typów, ale także rozpisany na role dramat aksjologiczny, moralitet. To przywołanie świata emocji, uczuć, marzeń i wartości, którymi żyli ówcześni Kaszubi, potomkowie świata Stołemów.

Na kościernym rynku Remus, a po drodze na rynek jego twórca – Aleksander Majkowski.

Dużą część ziemi kaszubskiej pokrywają lasy, ale żaden nie jest taki wielki i pełen tajemnic, jak Las Mirachowski. Od Mojusza i Kamienicy Królewskiej na zachodzie do Sytnej Góry i Czarcich Błot na wschodzie, od Miechucina i Dziewicznej Góry na południu do wielkiego kamienia przy Nowej Hucie i do Kłęczna na północy: tak szeroko i daleko rozsiadł się on z wojskiem swych olbrzymich buków, dębów, chojn i jarzębin. Całymi dniami możesz po nim błędzić, nie spotkawszy żywej duszy. Tylko duże jeziora otwierają dukty dla wiatru i słońca, a wysokim pniami i koronom drzew dają możliwość przegłądania się w zwierciadle wód. W ukrytych dołach znajdziesz błota i łąki, gdzie się pasie jeleń i sarna. Możesz zabłądzić na strasznym trzęsawisku, gdzie rankiem i po zachodzie słońca górą lekko wędruje Duch Lasu, który prowadzi cię na pewną śmierć zły, że ludzkie oko zagląda do jego państwa. Wtedy nie uratuje cię żaden krzyk, bo drzewa nie posłają go dalej do ludzkich uszu.

Życie i przygody... , t.2, s.111.

Remus szedł przez te lasy i to jeszcze jeden głos za utworzeniem w tym miejscu Kaszubskiego Parku Narodowego. Mirachowski las wygląda i dziś niesamowicie, a po remusowych opowieściach chce się tam wracać. Nie ma już puszczy „Starej Baśni” Kraszewskiego, no może z wyjątkiem Puszczy Białowieskiej. My na Kaszubach mamy taki niezwy-

kły las, którego drzewa są świadkami remusowych wędrowek.

Czytajmy Remusa, bo on rozbudza marzenia o wielkich Kaszubach, wzmacnia chęć poznania Kaszub, wędrowania po ich drogach, lasach, wokół jezior (no może bez taczki).

ALEKSANDER MAJKOWSKI

ŽĚCÉ I PRZIGODĚ
REMUSA

Aleksander Majkowski, *Žec i przigodě Remusa*. Zwiercadło kasz bscz, Wyd. Czec, Gdańsk 1997, tłumaczenie Lecha Bądkowskiego

Rodzina Pestka.

Zarys genealogiczny rodziny w Gminie Brusy.

Najliczniej nazwisko Pestka, w Polsce, występuje na Pomorzu, w tym najwięcej w powiecie chojnickim. Jak dotychczas najstarszym wpisem¹ z nazwiskiem pisanym jako „Pestka” jest wpis dokonany w parafii Żukowo. Dotyczy on urodzenia dziecka Michała Pestki i Gertrudy w 1641 roku w wsi Glinicz. W tym samym czasie w Gliniczu żyją inne rodziny (nie ustalono czy są ze sobą spokrewnione). Są to:

Szymon Pestka i Elżbieta ... . Potomstwo:

1. Marianna Pestka 1645 w Gliniczu.
2. Wojciech Pestka *1647 w Gliniczu.
3. Katarzyna *1649 w Gliniczu.
4. Michał Pestka *1655 w Gliniczu.

Wojciech Pestka i Katarzyna ... . Potomstwo:

1. Elżbieta *1653 w Gliniczu.
2. Agneta Pestka (Agnieszka Pestka) *1656 w Gliniczu.
3. Laurentius Pestka *1658 w Gliniczu.
4. Marianna Pestka *1662 w Gliniczu.

I w Żukowie: **Mikołaj Pestka i Katarzyna** ... . Potomstwo: Zofia Pestka *1645 w Żukowie

Jednak nie ustalono do jakich miejscowości w/w potomstwo się rozeszło.

Należy zwrócić uwagę także na parafię Jeleńc (w gminie Kęsowo, pow. tucholski). Tam to, równoległe do Pestków w Żukowie, żyje inna rodzina. Jest to rodzina **Błażeja Pestki i Katarzyny**. Rodzi im się w 1642 roku syn Matthias.

W następnych latach pojawiają się Pestkowie w parafii Brusy, Kłodawa i Łąg. Są to rodziny:

A) W Czarnowie (parafia Brusy) **Martin Pestka** i jego żona **Gertruda**. Ich wszystkie dzieci rodzą się (1669-1681) właśnie w Czarnowie. Są to: Błażej Pestka. Mathias Pestka. Jego 6 dzieci rodzi się: w Zalesiu, w Męcikale i w Okręgluku – niedaleko Męcikała (obecnie w parafii Ryteł). Dorota Pestka. Kazimierz Pestka. Katarzyna Pestka. Marcin Pestka. Jego 4 dzieci rodzą się: w Czarnowie, w Zalesiu i w Małym Gliźnie.

B) We wsi Kłodawa żyło, co najmniej 5 rodzin Pestków o nieustalonym stopniu pokrewieństwa między sobą:

B1- Jakuba Pestki i jego żony Anny Sartowskiej; dane od około 1780-1791.

B2 - Andrzeja Pestki i jego żony Wiktorii Gilka. Ich dzieci rodzą się w Kłodawie. Jednak ich potomstwo wstępuje w zawiązki małżeńskie i zamieszkują w Czyczkowach, Męcikale. →→ **B. 2.**

B3 - Jana Pestki i jego żony Marianny Kniter; dane od około 1800.

B4 - Jakuba Pestki i jego żony Elżbiety Grabowicz; dane od 1824.

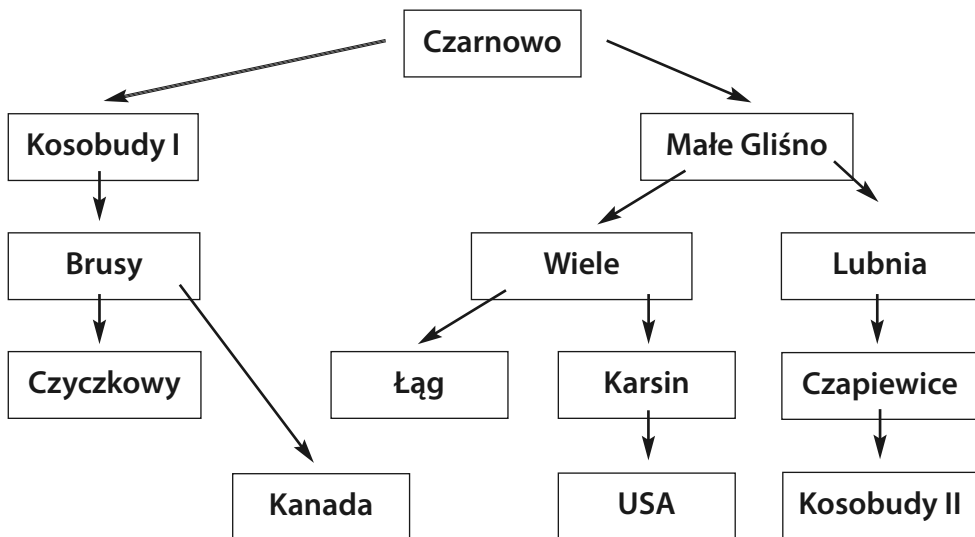
B5 - Józefa Pestki i jego żony Anny Hoffmann; dane od około 1800.

C) Najstarsze dane z parafii Łąg mówią o zamieszkaniu w tej parafii przez:

C)1 Jan Pestka i Marcjanna Wasiniewska, Ślub w Łęgu w 1759, ich dzieci urodzone w Łęgu od 1761 do 1773. Jest też: **C)2 Józef Pestka i Katarzyna Cherek**, którzy brali ślub w Łęgu w 1790 i tu rodzą się ich dzieci – od 1794

¹ Wśród wpisów dokonanych na podstawie ksiąg parafialnych przechowywanych w Archiwum Diecezjalnym w Pelplinie a przedstawionych na ptg.gda.pl

W niniejszym opracowaniu przedstawiono wyłącznie rodziny Pestka mieszkające w gminie Brusy^{2,3}. Ma ono na celu zachęcenie do studiowania swej gałęzi genealogicznej. W parafii bruskiej mieszkańcy o nazwisku Pestka osiedlili się najpierw w Czarnowie przed 1669 rokiem. Jednak stan obecnych badań nie pozwala stwierdzić czy byli w tej wsi wcześniej czy też imigrowali z innej miejscowości. Nie ulega wątpliwości, iż to z Czarnowa Pestkowie rozeszli się do innych wsi w ówczesnej parafii Brusy (i innych parafii) – tworząc nowe linie. Schemat wędrówek nazwiska Pestka przedstawia poniższy schemat.

A) W Czarnowie osiedlił się niejaki Martin Pestka, który ożenił się z niejaką Gertrudą. Tu rodzi im się następujące potomstwo:

- I. **Błażej Pestka** *02 lutego 1669 w Czarnowie.
  - A. **Mathias Pestka** *05 lutego 1672 w Czarnowie. Żona: **Katarzyna Giersz**. Ślub: 30 stycznia 1702 Brusy.⁴ Potomstwo: **Andrzej Pestka** *20 listopada 1702 w Zalesiu, **Mattiam Pestka** *[05] lutego 1707 w Zalesiu, **Wawrzyniec Pestka** *[25] lipca 1709 w Zalesiu, **Kazimierz Pestka** *26 sierpnia 1713 w Męcikale, **Szymon Pestka** *26 października 1716 w Okręgliku, **Wojciech Pestka** *29 marca 1719 w Okręgliku.
- II. **Dorota Pestka** *08 lutego 1675 w Czarnowie. Mąż: Andrzej Hamernik z Kruszyna(?). Potomstwo⁵: Marianna Hamernik; mąż: Józef Kiedrowicz.
- III. **Kazimierz Pestka** *12 lutego 1677 w Czarnowie.
- IV. **Katarzyna (Konstancja?) Pestka** *07 lutego 1680 w Czarnowie.
- V. **Martinus Pestka** *[03] listopada 1681 w Czarnowie. → **A. VI.**

² Szczegółowa genealogia rodzin Pestka w Kłodawie i w Łęgu w posiadaniu Krzysztofa Gradowskiego z Lamka.

³ Przedstawiono wyłącznie podstawowe dane. Szczegóły i wykaz źródeł w posiadaniu Muzeum Regionalnego Chata Kaszubska w Brusach-Jagłiach. W przypadku odkrycia nieścisłości proszę o kontakt z Chatą Kaszubską.

⁴ Data za: <https://www.geni.com/people/Katarzyna-Pestka/6000000009415058821#/tab/timeline> [dostęp: 14.04.2022].

⁵ Na podstawie: <https://www.geni.com/people/Andrzej-Hamernik/6000000008095369595?through=6000000008095369549#/tab/timeline> [dostęp: 14.04.2022].

Martinus Pestka + Magdalena Pieczonka A. VI.

Martinus Pestka * [03] listopada 1681 w Czarnowie. Żona: **Magdalena Pieczonka** * ok. 1690 w Zalesiu?. †14 maja 1760 w Małym Gliśnie w wieku 70 lat ⁶. Ślub: 04 lutego 1709 w Brusach.⁷
Potomstwo:

- A. Marianna Pestka** *19 marca 1710 w Czarnowie. †07 kwietnia 1757 w Małe Glišno.
Dwukrotnie zamężna: X/1 Maciej Milochowski. Potomstwo: Krzysztof i Adam. X/2 Jakub Grzanka. Ślub: 01 października 1756 w Brusach.
- B. Justyna Pestka** *25 maja 1713 w Czarnowie. †11 kwietnia 1766 w Czyczkowsy. Mąż: Jakub Podjaski. Ślub: 19 lipca 1735 w Brusach. Potomstwo: Justyna, Stanisław, Franciszek, Antoni.
- C. Kazimierz Pestka** * [03] września 1722 w Zalesiu. →→ A. VI. - C.
- D. Krzysztof Pestka** *? →→ A. VI. - D.

Kazimierz Pestka + Szopińska / Makowska A.VI. - C

Kazimierz Pestka * [03] września 1722 w Zalesiu. Dwukrotnie żonaty:
X/1 **Katarzyna Szopińska (Szopa)** (*ok. 1726 w Kosobudach?). †02 kwietnia 1766 w wieku 40 lat w Kosobudach. Ślub: 30 kwietnia 1748 w Brusy. Potomstwo⁸:

- 1. Stefan Pestka** *14 czerwca 1748 w Kosobudach.
  - 2. Marianna Magdalena Pestka** *28 marca 1751 w Kosobudach.
  - 3. Maciej (Mathiam) Pestka** * [08] lutego 1754 w Kosobudach. →→ A. VI. - C. - 3.
  - 4. Rozalia Pestka** * [01] maja 1757 w Kosobudach.
  - 5. Antoni Pestka** * [12] czerwca 1760 w Kosobudach. †04 maja 1834 w Czyczkowach.
Dwukrotnie żonaty:
x/1 **Katarzyna Nakielska** *31 października 1774 w Kosobudach. Rodzice: Mathias Nakielski i Agnetis. †27 marca 1801 w Kosobudach. Potomstwo: **Marianna Pestka** (mąż: Gierszewski?), **Agnieszka Pestka**.
x/2 **Katarzyna Malmarowska** *16 września 1776 w Brusach. Rodzice: Paweł Malmarowski i Konstancja. †14 kwietnia 1834 w Czyczkowach. Ślub: 25 maja 1801 w Brusach. On wdowiec z Kosobud, ona panna z Brus. ŚŚ: Michał Męcikalski i Mathias Derda, oboje z Brus.
  - 6. Anna Pestka** * [19] czerwca 1763 w Kosobudach. **19 czerwca. R.Ch.: Bartolomeus Rogala i Anna [Rynkowa].
- X/2 **Julianna Makowska** *około 1737. †12 maja 1787 w Czarnizu w wieku 50 lat. Ślub: 08 listopada 1767 w Brusy. Potomstwo⁹:
- 7. Zuzanna Pestka** *03 sierpnia 1768 w Kosobudach.
  - 8. Wojciech (Adalbert) Pestka** *02 kwietnia 1774 w Kosobudach.
  - 9. Stanisław Pestka** *04 maja 1777 w Kosobudach. †03 maja 1813 w Kosobudach. Żona: **Marcjanna Kosobucka** *około 1777 w Kosobudach?. Rodzice: Wawrzyniec Makowski i Marianna. Marcjanny drugi mąż to: Jakub Rzepiński (Repiński?). Ślub: 23 listopada 1807 w Brusach. On kawaler, ona panna, oboje z Kosobud. Potomstwo: **Marianna Pestka** *27 maja 1809 w Kosobudach, **Józefina Pestka** *18 marca 1811 w Kosobudach.
  - 10. Jakub Pestka** *13 lipca 1780 w Kosobudach.

⁶ Data za: <https://www.geni.com/people/Magdalena-Pestka/6000000009415282660?through=6000000009415001912#/tab/timeline> [dostęp: 16.04.2022].

⁷ Data za: <https://www.geni.com/people/Marcin-Pestka/6000000009415001912#/tab/timeline> [dostęp: 14.04.2022].

⁸ Jeżeli nie podano inaczej to dane potomstwo za: <https://www.geni.com/people/Katarzyna-Pestka/6000000009415376324#/tab/timeline> [dostęp: 25.04.2022].

⁹ Jeżeli nie podano inaczej to dane potomstwo za: <https://www.geni.com/people/Julianna-Pestka/6000000009415154006> [dostęp: 25.04.2022].

Maciej Pestka + Kosobucka/Engler A.VI. – C – 3

Maciej (Mathiam) Pestka *[08] lutego 1754 w Kosobudach. Dwukrotnie żonaty:

X/1 Marianna Kosobucka *16 stycznia 1766 w Kosobudach. Rodzice: Mathias Kosobucki i Helena. †19 marca 1802 w Kosobudach Potomstwo:

- a. **Martin Pestka** *29 października 1784 w Kosobudach.
- b. **Bartłomiej Pestka** *24 sierpnia 1789 w Kosobudach. †15 marca 1791 w Kosobudach.
- c. **Józef Pestka** *15 marca 1792 w Kosobudach. Żona: Katarzyna Piekarska *ok. 1800 w Kosobudach?. Ślub: 07 lutego 1820 w Brusach. Potomstwo:
  - 1) **Elżbieta Marianna Pestka** *04 listopada 1820 w Kosobudach.
  - 2) **Józef Pestka** *15 marca 1823 w Kosobudach w parafii Brusy. †01 czerwca 1865 w Trzebuniu. Żona: **Augusta Lamczyk** *1845. Rodzice: Jakub Lamczyk i Marianna Kinowska. Ślub: 1865 w Brusach. Augusty pierwszy mąż: Andrzej Pobłocki.
  - 3) **Marianna Pestka** *11 października 1825 w Kosobudach.
  - 4) **Józefina Pestka** *02 września 1828 w Kosobudach.
  - 5) **Marcjanna Pestka** *13 maja 1831 w Kosobudach.
  - 6) **Paweł Pestka** *17 stycznia 1833 w Kosobudach.
  - 7) **Jan Pestka** *27 sierpnia 1835 w Kosobudach.
  - 8) **Michał Pestka** *[23] września 1838 w Dąbrowie.
  - 9) **Nicolaus Pestka** (Mikołaj Pestka) *1839 w Dąbrowie. →→ **A. VI. - C.- 3. -c. -9)**
  - d. **Andrzej Pestka** *13 listopada 1794 w Kosobudach →→ **A. VI. - C.- 3. d.**
  - e. **Piotr Pestka** *29 marca 1797 w Kosobudach.¹⁰

f. Andrzej Pestka II?¹¹

g. Zuzanna Pestka *05 sierpnia 1799 w Kosobudach. †25 sierpnia 1815 w Kosobudach.

X/2 Marianna Ignier/Engler *około 1776. Ślub: 30 maja 1802 w Wielu.

On wdowiec z Kosobud miał 41 lat, ona z Dąbrowy miała 26 lat. Potomstwo:

- h. **Bartłomiej Pestka** *20 sierpnia 1803 w Kosobudach.
- i. **Marcjanna Pestka** *11 września 1805 w Kosobudach.
- j. **Paweł Antoni Pestka** *[09] stycznia 1808 w Kosobudach.
- k. **Martin Pestka** *05 listopada 1810 w Kosobudach. †12 stycznia 1811 w Kosobudach.
- l. **Antoni Pestka** *28 maja 1812 w Kosobudach. †11 marca 1814 w Kosobudach.
- m. **Tomasz Pestka** *14 grudnia 1814 w Kosobudach.
- n. **Martin Szymon Pestka** *08 listopada 1817 w Kosobudach.

Mikołaj Pestka + Anna Bruska A. VI. C. – 3. c. 9)

Mikołaj Pestka (Nicolaus Pestka) *01 grudnia 1839 w Dąbrowie. †05 maja 1903 w Zalesiu. Żona:

Anna Bruska *24 lutego 1848 w Zalesiu. Rodzice: Tomasz Bruski i Marianna Peplińska. †29 sierpnia 1910 w Zalesiu, jako wdowa w wieku 62 lat. Ślub: 12 września 1865 w Brusach.

Potomstwo:

- a) **Józef Pestka** *04 marca 1867 w Zalesiu. Żona: **Marianna Orlikowska** *29 grudnia 1872 w Zalesiu. Ślub: 30 stycznia 1894 w Brusach. Potomstwo:
  - 01) **Franciszek Alojzy Pestka** *13 czerwca 1895 w Zalesiu. Nauczyciel w Rolbiku. †23 listopada 1964. Żona: **Gertruda Gostomska** (rodzice: Michał Gostomski i Marianna Pozorska). Rodzina zamieszkała w Rolbiku Potomstwo: **STANISŁAW PESTKA**¹²

¹⁰ Strona: <https://www.geni.com/people/Piotr-Pestka/6000000070335642113?through=6000000009415058927> [dostęp 03.11.2022] podaje, iż Piotr był synem Macieja Pestki i Marianny Kosobuckiej. Jednak w KCH PBrU takiego wpisu pod taką datą nie odnaleziono. Na stronie podano także, iż zmarł 30 kwietnia 1797 w Kosobudach 1 dzień po narodzeniu - także nie odnaleziono

¹¹ Na stronie <https://www.geni.com/people/Andrzej-Pestka-II/6000000018125887661?through=6000000009423377369> [dostęp: 15.12.2025] ojcostwo przypisuje się Maciejowi Pestka, który był żonaty z Marianną Kosobucką. Podaje się tam tylko przybliżoną datę urodzin. Tak więc nie ma dowodów na to, nie ma pewności, iż to jego rodzice. Andrzej Pestka II ożenił się z Wiktorią o nazwisku Kołatka lub Gilka. Najprawdopodobniej chodzi tu jednak o nazwisko Gilka. Patrz **B2**

¹² Patrz krótki biogram na końcu artykułu.

- 02) **Józef Pestka** *1898 w Zalesiu (KCh PBr, poz. 64/1898; tu dopisek, iż brał ślub w Francji w 1926).
- 03) **Władysław Pestka** *30 marca 1901 w Zalesiu.
- 04) **Anna Pestka** *07 kwietnia 1904 w Zalesiu. †1953. Mąż: Jan Pantaleon Durajewski *1901.
- 05) **Marta Pestka** *19 listopada 1906 w Zalesiu.
- 06) **Gertruda Pestka** *15 marca 1911 w Zalesiu.
- 07) **Konstantyn Pestka** *27 grudnia 1913 w Zalesiu.
- b) **Marianna Pestka** *08 stycznia 1870 w Zalesiu.
- c) **Franciszek Pestka** *09 marca 1873 w Zalesiu. †20 czerwca 1935 w Żabnie (KZ PBr, poz. 62/1935; tu zapisano, że miał 17 dzieci). Dwukrotnie żonaty:
X/1 Dominika Szczepańska *1869 w Czyczkowie. Rodzice: Marcin i Katarzyna. Jej pierwszy mąż to Ignacy Kop Ostrowski. Ślub: 30 stycznia 1899 w Brusach. On z Zalesia, ona wdowa z Czyczkowie. Potomstwo:
01) **Anna Pestka** *13 stycznia 1900 w Czyczkowach. **14 stycznia. R.Ch.: Andrzej Bruski i Anna Pestka. Mąż: **Leon von Ukleja Czarnowski** *08 kwietnia 1876 w Małych Chełmach. Rodzice: Albrecht Czarnowski i Magdalena Ossowska. Ślub: 30 [września] 1918 w Brusach.
02) **Stefania Katarzyna Pestka** *30 kwietnia 1901 w Czyczkowach.
03) **Marianna Barbara Pestka** *04 grudnia 1902 w Czyczkowach.
04) **Emilia Pestka** *09 kwietnia 1904 w Czyczkowach.
05) **Jan Pestka** *05 grudnia 1905 w Czyczkowach.
06) **Helena Pestka** *17 marca 1907 w Czyczkowach.
X/2 Dominika Hamerska *05 listopada 1885 w Czyczkowach. Ślub: [11] listopada 1907 w Brusach.¹³
07) **Franciszka Bogusława Pestka** *02 kwietnia 1908 w Czyczkowach.
08) **Franciszka Pestka** *01 maja 1909 w Zalesiu. †1998 w Gdańsku. Mąż: Władysław Knut.
09) **Edmund Pestka** *09 stycznia 1911 w Zalesiu. †1928
10) **Franciszek Pestka** *04 października 1912 w Zalesiu. Żona: Danuta Bar, ślub: w 1948 w Szczecinie.
11) **Wacław Pestka** *16 czerwca 1914 w Zalesiu. Żona: Zofia Talaśka. Ślub: 05 września 1937 w Barłożnie KM PBar, poz. 15/1937).
12) **Józef Pestka** *27 stycznia 1917 w Zalesiu.
13) **Regina Pestka** *31 marca 1919 w Zalesiu. †1930
14) **Jadwiga Pestka** *18 marca 1921 w Zalesiu. †2001. Mąż: Edmund Jarecki.
15) **Zofia Pestka**.
16) **Helena Pestka**. Mąż: ... Czapiewski.
17) **Anna Pestka**.
- d) **Jan Pestka** *20 maja 1876 w Zalesiu (KCh PBr, poz. 135/1876). Żona: **Aniela Hering** *1874 w Stylczno k/Parchowa. Ślub: 24 kwietnia 1899 w Brusach. Oboje z Żabna. Potomstwo:
01) **Helena Pestka** *28 lutego 1900 w Żabnie.
02) **Jadwiga Pestka** *15 października 1901 w Żabnie.
03) **Aniela Pestka** *23 kwietnia 1903 w Żabnie.
04) **Franciszka Pestka** *27 stycznia 1905 w Żabnie. Mąż: [Mathias] Pepliński. Ślub: 30 marca 1937
05) **Bronisław Antoni Pestka** *08 października 1906 w Żabnie.
06) **Józef Pestka** *03 października 1908 w Żabnie.
07) **Marianna Pestka** *21 marca 1913 w Żabnie.
- e) **Andrzej Pestka** *10 listopada 1882 w Zalesiu.A

¹³ Dominka z domu Mężyk Sikorska, z Małego Gliśna. W 1873 wyszła za mąż za Franciszka Hamerskiego z Czyczków.

Andrzej Pestka + Jączkowska/Drzewicka A.VI. – C – 3. -d.

Andrzej Pestka *13 listopada 1794 w Kosobudach. †03 listopada 1857 w Brusach. Dwukrotnie żonaty: (Jączkowska/Drzewicka)

X/1 Katarzyna Elżbieta Jączkowska *około 1810/1811. Rodzice Stanisław Jączkowski i Marianna. †25 listopada 1839 w Brusach. Ślub: 05 lutego 1827 w Brusach. On kawaler z Drzewicza, ona panna z Brus miała 16 lat. Śś: Józef Drzewicki i Jan Borzyszkowski. Potomstwo:

- 1) **Łukasz Pestka** *11 października 1829 w Brusy. † 23 września 1903 w Lubnia
Żona: Józefina Szczepańska *około 1838. †09 czerwca 1918 w Lubni, jako wdowa w wieku 83 lat. Pochowana w Leśnie. Ślub: 04 lutego 1859 w Brusach. Potomstwo: **Ignacy Pestka** *01 lutego 1860 w Lubni, **Walenty Pestka** *12 lutego 1863 w Lubni, **Jakub Pestka** *14 lipca 1864 w Lubni, **Benigna Pestka** *09 września 1866 w Lubni, **Jan Konstanty Pestka** *20 października 1868 w Lubni, **Marianna Pestka** *24 czerwca 1871 w Lubni, **Julianna Pestka** *21 grudnia 1873 w Lubni, **Balbina Franciszka Pestka** *28 listopada 1876 w Lubni.
- 2) ¹⁴**Julianna Pestka** *29 stycznia 1832 w Brusach. †11 lutego 1918 w Sharon, Portage, Wisconsin, USA. Mąż: **Martin Rzepiński** *około 1834 -1918. Ślub: 25 stycznia 1860 w Brusach. On kawaler miał 26 lat, ona panna z Brus. Potomstwo:
  - a) **Augustyna Rzepińska** *29 grudnia 1860 w Lubni. †1942 w USA. Mąż: Augustyn Gierszewski. Ślub: 23 stycznia 1880 w Portage, Wisconsin, USA.
  - b) **Frances Rzepińska** *1864 w USA.
  - c) **Rose Rzepińska** *1866 w Wisconsin, USA. †28 października 1944 w Partage County, Wisconsin, USA. Mąż: Jan Franciszek Głodowski.
  - d) **Anastazia Rzepińska** *27 grudnia 1868 w Partage County, Wisconsin, USA. †07 marca 1950 w Partage County, Wisconsin, USA. Dwukrotnie zamężna: Stanisław Franciszek Kluck i Albert Mroczyński.
  - e) **Weronika Rzepińska** *05 kwietnia 1873 w Polonia, Partage, Wisconsin, USA. †25 marca 1942 w Milwaukee, Milwaukee, Wisconsin, USA. Mąż: Nick Kluck.
  - f) **Jan Rzepiński** *około 1879 w Wisconsin, USA.

3) **Wiktoria Pestka** *20 grudnia 1837 w Brusach.

X/2 Julianna Konstancja Drzewicka *14 lutego 1823 w Drzewiczu. †20 maja 1893 w Brusach. Rodzice: Józef Franciszek Drzewicki i Barbara. Ślub: 30 sierpnia 1840 w Brusach. Potomstwo:

- 4) **Mikołaj Michał Pestka** *14 grudnia 1840 w Brusach [→ **A. VI. - C. - 3. -d. -4).**]
- 5) **Agnieszka Pestka** *15 stycznia 1844 w Brusach. †16 kwietnia 1914 w Brusach, jako wdowa. Mąż: **Jan Zbylicki**. *30 stycznia 1830 w Kosobudach. †23 grudnia 1904 w Brusach. Rodzice: Józef Cyryl Zbilicki i Agnieszka Gromowska. Ślub: 15 listopada 1859 w Brusach. Potomstwo: Franciszka, Marianna, Joanna Weronika, Jadwiga, Teofil, Marianna, Dominik Jan, Leokadia, Agnieszka Anna.
- 6) **Anna Pestka** *13 czerwca 1847 w Brusach. †19 kwietnia 1911 w Milwaukee USA¹⁵
Mąż: **Kazimierz Frymark**. Ślub: 12 lutego 1867 w Brusach. Emigrowali w 1869 do Kanady, jako młode małżeństwo (prawdopodobnie z synem Franciszkiem urodzonym w 1868), stąd do USA¹⁶
- 7) **Katarzyna Pestka** *24 listopada 1849 w Brusach.
  - a) **Paweł Pestka***06 stycznia 1852 w Brusach. Żona: **Katarzyna Piekarska** (córka Doroty Piekarskiej) * ok. 1858 w Brusach. Ślub: 21 lutego 1876. Potomstwo: **Bolesława Pestka** *18 września 1876 w Brusach. Mąż: Walenty Czarnecki.
- 8) **Franciszek Pestka** *26 września 1854 w Brusach.

¹⁴ Jeżeli nie podano inaczej to dane rodziny Julianny pochodzą z: <https://www.geni.com/people/Julianna-Rzepinska/6000000009423357056?through=6000000009423377369> [dostęp: 03.11.2022].

¹⁵ Informacja o zgonie za:

<https://www.geni.com/people/Anna-Frymark/6000000025348509114?through=6000000009423303742> [dostęp: 03.11.2022].

¹⁶ Za:

(<http://www.geni.com/people/Anna-Annie-Frymark/6000000025348509114?through=6000000009423377369#/tab/timeline>)

Mikołaj Pestka + Anna Ryduchowska A.VI.-C-3.-d.-4).

- Mikołaj Pestka** *14 grudnia 1840 w Brusach. †11 maja 1917 w Czyczkowach. Żona: **Anna Ryduchowska** *26 marca 1840 w Czyczkowach. Rodzice: Tomasz Adam Ryduchowski i Marianna Skwierawska. **26 marca. R.Ch.: Andrzej Kręski i Katarzyna Bluma. †20 grudnia 1926 w Czyczkowach. Ślub: 03 lutego 1863 w Brusach. Potomstwo:
- a) **Julianna Pestka** *30 maja 1864 w Czyczkowach.
  - b) **Jan Pestka** *13 stycznia 1867 w Czyczkowach.
  - c) **Angelika Marianna Pestka** *26 stycznia 1869 w Czyczkowach. †22 lipca 1922 w Czyczkowach. Mąż: **Andrzej Orlikowski** *26 listopada 1867 w Czyczkowach. Rodzice: Franciszek Orlikowski i Katarzyna Gierszewska. Ślub: 07 lutego 1893 w Brusach. Potomstwo: Ksawera (mąż: Sabiniarz), Marian Franciszek, Jan Stefan, Anna.
  - d) **Franciszka Pestka** *03 stycznia 1871 w Czyczkowach.
  - e) **Bronisław Pestka** *23 stycznia 1873 w Czyczkowach. (→→ A. VI. - C.- 3. -d. -4).- e)
  - f) **Dominika Pestka** *06 maja 1875 w Czyczkowach. Mąż: **Józef Drobiński**. Ślub: 24 lutego 1903 w Brusach. Potomstwo: Leokadia, Stefania, Józefa, Stefan Józef.
  - g) **Józefa Pestka** *11 marca 1878 w Czyczkowach.¹⁷
  - h) **Józef Pestka** *23 stycznia 1881 w Czyczkowach. †01 grudnia 1965 jako wdowiec w Czyczkowach. Żona: **Joanna Lewińska** *około 1882. Ślub: 23 maja 1905 w Brusach. Potomstwo:
    - 01) **Anna Pestka** *28 listopada 1905 w Czyczkowach.
    - 02) **Maksymilian Pestka** *14 października 1907 w Czyczkowach. Żona: **Lucja Dorawa**.
    - 03) **Franciszek Pestka** *23 lutego 1909 w Czyczkowach.
    - 04) **Zygmunt Pestka** *02 maja 1911 w Czyczkowach.
    - 05) **Wanda Pestka** *09 września 1912 w Czyczkowach. Mąż: [...] Ślub: [09 lutego 1936 w Brusach].
    - 06) **Bernard Józef Pestka** *09 lutego 1920 w Czyczkowach.
    - 07) **Józef Pestka** *09 lutego 1915 w Czyczkowach.
  - i) **Michał Pestka** *26¹⁸ kwietnia 1885 w Czyczkowach. †22 stycznia 1955.¹⁹ Żona: **Józefina Lewińska** *13²⁰ marca 1885 w Czyczkowach. †30 czerwca 1978 w Czyczkowach, jako wdowa. Ślub: 08 lutego 1909 w Brusach. Potomstwo:
    - 01) **Stefan Pestka** *01 listopada 1909 w Czyczkowach. Żona: **Helena Gierszewska**. Potomstwo: Stefan, Stanisław, Kazimierz.
    - 02) **Jan Pestka** *01 listopada 1909 w Czyczkowach. Jan †w IIWŚ. Żona: **Franciszka Piepióra/Piepiórka** *06 stycznia 1912 w Czyczkowach. Ślub: 16 sierpnia 1936 w Brusach.
    - 03) **Leon Pestka** *25 listopada 1912 w Czyczkowach. Żona: **Helena Kobus**.
    - 04) **Stefania Pestka** *28 stycznia 1916 w Czyczkowach. Mąż: **Piotr Wasilewicz**. Po II WŚ zamieszkali we Francji. Bezdzietni.
    - 05) **Józef Pestka** *24 marca 1919 w Czyczkowach. Żona: **Anna Janikowska**²¹.
    - 06) **Bronisław Pestka** *30 lipca 1922 w Czyczkowach. Żona: **Eugenia Orlikowska**.
    - 07) **Franciszek Pestka**. Żona: **Waleria Lewińska**.

Bronisław Pestka + Drobińska / Jażdżewska A.VI.-C-3.-d.-4).-e)

Bronisław Pestka *23 stycznia 1873 w Czyczkowach. Dwukrotnie żonaty:
X/1 **Katarzyna Drobińska** *24 listopada 1873. Rodzice: Jan Wincenty Drobiński i Elżbieta Orlikowska. Ślub: 28 listopada 1899 w Brusach. Potomstwo:

¹⁷ Daty urodzeń Józefy i jej brata Józefa na podstawie: <https://www.geni.com/people/Anna-Pestka/6000000018124164715#/tab/timeline> [dostęp: 04.11.2022].

¹⁸ W KCh jest 26-tego na nagrobku na cmentarzu w Brusach jest 24-tego.

¹⁹ Data spisana z nagrobka na cmentarzu w Brusach.

²⁰ W KCh jest 13-tego na nagrobku na cmentarzu w Brusach jest 12-tego.

²¹ Anna Jankowska to rodzona siostra błogosławionego ks. Józefa Jankowskiego.

- 01) **Franciszka Pestka** *06 marca 1905.
- 02) **Marianna Pestka** *15 lipca 1909. †08 lutego 1993 w Chojnicach. Mąż: **Leon Januszewski** *05 czerwca 1903. †26 listopada 1983 w Chojnicach. Rodzice: Teodor Januszewski i Julianna Hamerska. Ślub cywilny: 08 sierpnia 1938. Ślub kościelny: 09 sierpnia 1938 w Brusach.
- X/2 **Katarzyna Jażdżewska** *27 listopada 1889. Rodzice: Jan Piotr Jażdżewski i Marianna Trejdowska. Ślub: 03 lutego 1913 w Brusach.
- 03) **Józefa Pestka** *16 lutego 1913 w Czyczkowach. †14 sierpnia 1936 w Czyczkowach. Mąż: **Władysław Kiedrowicz** *około 1907. Ślub: 16 listopada 1932 w Brusach.
- 04) **Bronisław Pestka** *25 maja 1914 w Czyczkowach.
- 05) **Alfons Pestka** *12 marca 1925 w Czyczkowach †15 sierpnia 1995 (z nagrobka na cmentarzu w Brusach). Żona: **Łucja Januszewska** *05 stycznia 1924 w Czyczkowach. Rodzice: Bernard Januszewski i Józefina Szczesna. †13 lutego 2007 (z nagrobka na cmentarzu w Brusach)

Krzysztof Pestka + Apolonia Gliszczyńska A.VI. - D

²² **Krzysztof Pestka** *? Małe Glińno²³. Żona: Apolonia Buchan Gliszczyńska *28 stycznia 1720 w Małym Gliźnie. †10 stycznia 1778 w Małym Gliźnie. Rodzice: Jakub Buchan Gliszczyński i Dorota Pruszek Czapiewska. Ślub: 15 listopada 1750 w Brusach. Potomstwo:

1. **Franciszek Hiacynt Pestka** *[15] sierpnia 1751 w Małym Gliźnie. †02 lipca 1807 w Wielkich Chełmach. Żona: **Marianna Wróblewska** *około 1764. †09 lutego 1803 w Wielkich Chełmach. Ślub: 05 listopada 1781 w Brusach. Potomstwo: **Aleksander Pestka** *10 marca 1785 w Brusach. **Józef Pestka** *²⁴ grudnia 1786 w Brusach. **Marianna Pestka** *19 sierpnia 1789 w Brusach. **Teresa Pestka** *30 września 1792 w Czarnowie. Bliźniaczka Tekli. †21 marca 1815 w Wielkich Chełmach. Potomstwo: Marianna *1813 (mąż: Warszawski). **Tekla Pestka** *30 września 1792 w Czarnowie. **Justyna Pestka** * 18 września 1795 w Czarnowie. †1796 w wieku 6 miesięcy. **Katarzyna Pestka** *23 listopada 1799 w Wielkich Chełmach. †18 października 1870 w Małych Chełmach. Mąż: Jan Studziński. Potomstwo: Marianna, Katarzyna, Jan.
2. **Mathias Pestka** *[10] lutego 1754 w Małym Gliźnie.
3. **Tomasz Pestka** *07 marca 1756 w Małym Gliźnie. →→ A. VI. D. 3.
4. **Łukasz (Lucas) Pestka** *[14] października 1759 w Kosobudach.
5. **Andrzej Pestka** *[29] listopada 1760 w Małym Gliźnie. Żona: Franciszka Pałubicka. Ślub: 13 listopada 1906 w Brusach. Potomstwo²⁴:
  1. **Marianna Pestka** *21 marca 1908 w Gliźnie. †22 marca 1976 (spisane z nagrobka na cmentarzu w Dziemianach). Mąż: **Juliusz Weber** *01 września 1904. †31 sierpnia 1993 (spisane z nagrobka na cmentarzu w Dziemianach). Ślub: 27 listopada 1928 w Brusach (KM PBru, poz. 80/1928; tu podano datę urodzenia Juliusza). On z Radunia, ona z Gliźna.
  2. **Antoni Pestka** *10 czerwca 1912 w Gliźnie. †11 kwietnia 1998 w Chojnicach. Żona: **Anastazja Kosiedowska** *07 grudnia w Lubni. †20 lipca 1995 w Chojnicach. Rodzice: August Kosiedowski i Dominika Marchlewicz. Ślub: 09 listopada 1936 w Brusach.
  3. **Julianna Pestka** *19 września 1915 w Gliźnie. †29 września 2000 w Odrach (dopisek w: USC Brusy, KU, poz. 207/1915). Mąż: **Konrad Osowski** *26 października 1905 w Gotelciu. Rodzice: Tomasz Osowski i Anastazja Łonska. Ślub cywilny: 14 czerwca 1937 w Brusach.
  4. **August Pestka** *28 sierpnia 1919 w Gliźnie. Żona: **Łucja Gliszczyńska** *19 czerwca 1920 w Gliźnie. Ślub: 03 czerwca 1946 w Borzyszkowach.

²² Jeżeli nie podano inaczej, to dane przedstawione są wg: <https://www.geni.com/people/Krzysztof-Pestka/6000000008287601504?through=6000000028110226679> [dostęp: 20.10.2020].

²³ Zaliczony, jako syn Marcina Pestki i Magdaleny Pieczonki na podstawie: <https://www.geni.com/people/Krzysztof-Pestka/6000000008287601504?through=6000000028110226679> [dostęp: 20.10.2020].

²⁴ Jeżeli nie podano inaczej to dane za: <https://www.geni.com/people/Andrzej-Pestka/6000000024350813090#/tab/timeline> [dostęp: 24.05.2023].

5. **Rozalia Pestka** *04 kwietnia 1922 w Małym Gliśnie.
6. **Kunegunda Pestka** *9 lutego 1925 w Małym Gliśnie. †1 stycznia 2007 Tągowie/Bytów
Mąż: **Sylwester Chamier Gliszczyński** *26 marca 1915 w Wielkim Gliśnie k/Bytowa.
†03 kwietnia 2001 w Tągowie k/ Bytowa. Rodzice: Sylwester Józef Chamier Gliszczyński
i Agnieszka Żmuda Trzebiatowska.
6. **Szymon Pestka** *[13] października 1761 w Gliśnie. →→ **A. VI.-D. 6.**
7. **Mattheus Pestka** *[19] września 1765 w Gliśnie.

Tomasz Pestka + Sikorska / Lipska **A.VI. D. 3.**

Tomasz Pestka *07 marca 1756 w Małym Gliśnie. †03 kwietnia 1818 w Wielu (KZ PWie, poz. 22/1818). Dwukrotnie żonaty:

X/1 Julianna Sikorska²⁵ *19 października 1766 w Małym Gliśnie. Rodzice: Michał Mężyk Sikorski i Marianna Cysewska. †19 marca 1810 w Wielu. Ślub: 06 listopada 1781 w Brusach.

- a. **Michał Pestka** *06 września 1783 w Małym Gliśnie.
- b. **Antoni Pestka** *12 stycznia 1786 w m. Rów²⁶. →→ A. VI.-D. 3. b.
- c. **Józef Pestka** *11 marca 1788 w m. Rów. Dwukrotnie żonaty: Bujak/Połom:
X/1 Zuzanna Bujak *około 1797. †07 marca 1835 w wieku 38 lat. Ślub: 23 kwietnia 1818 w Wielu.
  - 1) **Adalbert Jan Pestka** (= Wojciech Jan) *04 kwietnia 1819 w Cisewiu²⁷. †23 marca 1820 W Cisewiu (KZ PWie, poz. 38/1820).
  - 2) **Antoni Jan Pestka** *27 maja 1821 w Cisewiu. †14 maja 1888 w Łęgu. Żona: **Petronela Ossowska** *05 czerwca 1817 w Zimnych Zdrojach. †29 lipca 1893 w Łęgu. Pogrzeb 01 sierpnia, pochowana w Łęgu. Córka Mateusza Osowskiego i Franciszki Żabińskiej²⁸. Ślub: 05 stycznia 1852. Potomstwo:
    - a) **Zuzanna Pestka** *15 grudnia 1852 w Łęgu. Mąż: Jan Januszewski. Ślub: 1871 w parafii Nowa Cerkiew k/ Chojnic.
    - b) **Franciszek Pestka** *24 lutego 1855 w Łęgu. †17 września 1856 w Abbau Łąg (KZ PCze, poz. 153/1856).
    - c) **Marianna Pestka** *27 lipca 1857 w Łęgu. Mąż: ?
    - d) **Paweł Pestka** *24 stycznia 1861 w Łęgu. Żona: **Józefina Osowska** *około 1866. †01 września 1914 w 48 lat w Łęgu Koloni (KZ PŁ, poz. 42/1914; tu dopisano, iż mężem był Paul i dzieci: *Pelagia, Anton, Max, Bronislaus, Franz, Wanda, Rosalia i Aloisus*). Ślub: 08 lutego 1888 w parafii Śliwice. Potomstwo:
      - 01) **Pelagia** *28 grudnia 1888 w Łąg Koloni. Mąż: **Paweł Babiński** *19 listopada 1883. Ślub: 19 października 1909 w Łęgu.
      - 02) **Antoni Pestka** *19 stycznia 1891 w Łąg Koloni. Zginął 1914 w Francji w wyniku działań IWŚ.
      - 03) **Maksymilian Pestka** *25 września 1893 w Łęgu. Żona: **Marianna Wasiniewska** *13 listopada 1893. Ślub: 20 stycznia 1920 w Łęgu.
      - 04) **Bronisław Pestka** *10 października 1895 w Łąg Koloni.
      - 05) **Franciszek Pestka** *06 stycznia 1898 w Łąg Koloni. Żona: **Karolina Terstappen**. Ślub w [Duisbugru, św. Michała] 01 listopada 1924.
      - 06) **Wanda Pestka** *11 maja 1901 w Łąg Koloni.
      - 07) **Rozalia Pestka** *31 lipca 1903 w Łąg Koloni. Mąż: **Teodor Landowski** *12 stycznia 1869 w Śliwicach. Ślub: 21 listopada 1932 w Łęgu.

²⁵ Jeżeli nie podano inaczej to dane do Julianny Sikorskiej za: <https://www.geni.com/people/Julianna-Pestka-Mężyk-Sikorska/6000000024537990656?through=6000000028110226679> [dostęp: .05.11.2022].

²⁶ Chodzi tu o miejscowość „Rów” obecnie położoną w sołectwie Płęsy, w gminie Dziemiany.

²⁷ Wieś obecnie należy do gminy Karsin.

²⁸ Petronela Ossowska była dwukrotnie zamężna. Jej pierwszy mąż to Paweł Gradowski, z którym brała ślub w 1836 roku w Łęgu. Wywód genealogiczny tej rodziny Gradowskich w posiadaniu Krzysztofa Gradowskiego.

- 08) **Alojzy Pestka** *26 listopada 1905 w Łąg Koloni. †06 maja 1928 w Łąg Koloni.
- 3) **Mathias Pestka** *22 lutego 1824 w Cisewiu. †26 maja 1824 w Cisewiu.
- 4) **Marianna Pestka** *27 grudnia 1825 w Cisewiu. †29 listopada 1840 w Łęgu Parcele.
- 5) **Józefina Pestka** *24 lutego 1829 w Karsinie. †10 marca 1829 w Cisewiu.
- 6) **Katarzyna Pestka** *[21] listopada 1830 w Parcele Łąg. †15 stycznia 1891 w Łęgu.
- X/2 Elżbieta Połom** *około 1795. Ślub: 27 lipca 1835 w Łęgu. On z Łęga miał 40, ona miała 40 lat. Śś: Antoni Klaman i Jan [..].
- d. **Ignacy Pestka** *[20] lipca 1790 w m. Rów.
- e. **Anzelm Pestka** *12 grudnia 1792 w m. Rów.
- f. **Łukasz Pestka** *10 października 1795 w Wielu. †20 marca 1831 w Wielu. Żona: **Magdalena Oler** *około 1800. Ślub: 17 stycznia 1820 w Wielu. Potomstwo: **Katarzyna Anna Pestka** *23 listopada 1820 w Wielu. Apolonia Pestka *05 lutego 1823 w Wielu. **Katarzyna Pestka** *04 grudnia 1825 w Wielu. **Jakub Pestka**²⁹ *03 lipca 1829 w Wielu. **Anna Magdalena Pestka** *24 lipca 1830 w Wielu.
- g. **Marianna Pestka** *23 czerwca 1798 w Wielu. Mąż: **Paweł Ringwelski** *około 1796. Ślub: 29 lipca 1839 w Brusach. Potomstwo: Andrzej, Szczepan, Magdalena.
- h. **Petronela Pestka** *12 maja 1801 w Wielu.
- i. **Paweł Pestka** *24 stycznia 1803 w Wielu.
- X/2 Konstancja Lipska** *około 1778. †09 kwietnia 1818 w wieku 40 lat Wielu. Ślub: 20 maja 1810 w Wielu (indeks ślubów parafii Wiele za lata 1775-1935). On wdowiec, ona z Wiele miała 36 lat. Potomstwo:
- j. **Franciszek Pestka** *11 marca 1811 w Wielu. Dwukrotnie żonaty Kalk/Piekarska:
X/1 Katarzyna Kalk/Kalikin *ok. 1820. Ślub: 30 czerwca 1839 w Leśnie. On kawaler z Orlika miał 28 lat, ona panna także z Orlika miała 19 lat. Potomstwo:
 1) **Józef Pestka** *17 marca 1840 w Dąbrowie. †11 maja 1840 w Wielu.
- X/2 Katarzyna Piekarska** *około 1816. Ślub: 31 maja 1840 w Brusach.
 2) **Katarzyna Justyna Pestka** *25 września 1841 w Lubni.
- k. **Marcjanna Pestka** *11 listopada 1814 w Wielu.

Antoni Pestka + Wiktoria Derda A.VI. D. 3. b.

Antoni Pestka *12 stycznia 1786 w Rów. †27 listopada 1825 w Wielu (KZ PWie, str. 92b/1825). Żona: **Wiktoria Derdowska/Derda**. Ślub: 27 stycznia 1806 w Wielu (indeks ślubów parafii Wiele za lata 1775-1935). Ona z Wiele. Potomstwo:

- 1) **Piotr Pestka** *[01] sierpnia 1809 w Wielu. †18 lipca 1872 w Karsinie (KZ PWie, poz. 61/1872). Żona: **Marianna Miszewska** *około 1821-1822. †14 lutego 1856 w Karsinie. Ślub: 14 maja 1838 w Wielu. Potomstwo:
- a. **Krzysztof Józef Pestka** *30 kwietnia 1839 w Karsinie. †06 marca 1911 w Małym Gliźnie. Żona: **Julianna Romel Czarnowska (Romlewska)** *02 lutego 1853 w Olszynach. Rodzice: Wojciech Antoni Czarnowski i Marianna Mącikalska. Ślub: 07 września 1868 w Brusach, ona panna (zapisana, jako Julianna Romlewska von Romel Czarnowska) z Olszyny. Potomstwo:
- 01) **Michalina Pestka** *29 września 1870 w Karsinie. Mąż: **Maksymilian Czapiewski** *10 grudnia 1866 w Olszynach. Rodzice: Józef Czapiewski i Magdalena Izdebska. †17 listopada 1931 w Małym Gliźnie. Ślub: 20 maja 1889 w Brusach. Potomstwo: Józef, Stanisław, Piotr, Ignacy, Leon, Franciszek, Franciszka, Antoni.
- 02) **Michał Pestka** 31 października 1872 w Olszynach. Żona: **Amalia Łęgowska** *około 1873. Ślub: 12 lutego 1901 w Czersku, ona panna z Kwieków miała 28 lat. Potomstwo:
- a. **Bolesław Pestka** *06 września 1902 w Małym Gliźnie. Żona: **Agnes Laska** *19 kwietnia 1909 w Kaliszu k/ Lipusza. Ślub: 16 września 1934 w Dziemianach.

²⁹ Magdalena Gierszewska wyszła za mąż za Jakuba Pestkę. Jednak nie jest do końca oczywiste, za jakiego Jakuba. Czy za tego, który *1828 w Brusach (A. VI. D. 6. A. 4.) czy za Jakuba *1829 w Wielu (w/w). Potomstwo Magdaleny Gierszewskiej w Aneksie nr 1

- a. **Teofila Pestka** *04 marca 1904 w Gliźnie.
- c. **Leon Pestka** *27 marca 1906 w Małym Gliźnie.
Żona: **Anna Lubińska z d. Szczesna** *10 listopada 1899 w Brodzie. Rodzice: Franciszek Szczesny i Marianna Sumionka, mieszkali w Brodzie. Ślub cywilny: 15 kwietnia 1937, ona właścicielka gospodarstwa rolnego. Ślub kościelny: 20 kwietnia 1937 w Brusach.
- d. **Władysław Pestka** *02 listopada 1907 w Gliźnie. Żona: **Maria Nitka**. Ślub: 18 kwietnia 1934 w [Tucholi].
- e. **Franciszek Pestka** *24 maja 1909 w Gliźnie. [†11 stycznia 1977]. Żona: **Jadwiga Kosiedowska**.
- f. **Leokadia Pestka** *01 października 1911 w Gliźnie. †13 grudnia 1968 w Kościerzynie.³⁰ Dwukrotnie zamężna:
X/1 **Brunon Stanisław Dargacz**. Ślub: 1935. Potomstwo: Jerzy, Ryszard, Edwin, Zygmunt, Maria, Irena. X/2 **Otto Max Sielaff**. Potomstwo: Ewa Eryk, Otton, Teresa.
- g. **Jan Pestka** *05 lipca 1914 w Gliźnie.
- 03) **Franciszka Pestka** *13 stycznia 1883 w Olszyniech.
- 04) **Andrzej Pestka** *13 stycznia 1883 w Olszyniech.
- 05) **Franciszek Pestka** *02 lutego 1886 w Olszyniech. Żona: ... Jankowiak. Ślub: 13 maja 1908 w [...].
- 06) **Julian Pestka** *17 sierpnia 1888 w Olszyniech.
- 07) **Stanisław Pestka** *08 maja 1891 w Gliźnie. Żona: **Marta Ossowska z d. Wardyn**. Ślub: 26 kwietnia 1921 w Karsinie. Marta *12 października 1885 w Odrach, córka Jana Ossowskiego i Franciszki [Suchomskiej].
- 08) **Zofia Pestka** *09 maja 1895 w Gliźnie.
- b. **Piotr Pestka** *11 lipca 1841 w Karsinie. †1843
- c. **Marianna Pestka** *21 września 1843 w Karsinie. Dwukrotnie zamężna: X/1 **Jakub Słomiński**. Potomstwo: Ignacy, Franciszka, Anna, Dominika. X/2 **Józef Grzonka**.
- d. **Wawrzyniec Pestka** *06 sierpnia 1846 w Karsinie.
- e. **Katarzyna Pestka** *13 sierpnia 1847 w Karsinie. †10 września 1928 w Milwaukee, Milwaukee County, WI, USA. Emigruje wraz z mężem (i prawdopodobnie z dziećmi) do USA w 1880³¹ roku. Mąż: **Franciszek Landowski**. Potomstwo: Marianna Marta, Jan, Stanisława, Marianna
- f. **Marcjanna Pestka** *01 listopada 1849 w Karsinie.
- g. **Walenty Pestka**³² *13 lutego 1852 w Karsinie. 1937 w USA. Żona: **Franciszka Słomińska** *1858 w Wielu †1934 w USA. Ślub: 28 stycznia 1878 w Wielu. Wypłynęli do USA 14 maja 1880 z portu w Hamburgu statkiem „Hansy”. Potomstwo (wszyscy urodzeni w USA):
  - 01) **Feliks Pestka** *1882. Żona: **Helena Markiewicz**.
  - 02) **Marta Pestka** *około 1884 †1968. Mąż: **Józef Tomaszewski**. Potomstwo: Irena.
  - 03) **Aleksander Pestka** *1887.
  - 04) **Franciszka Pestka** (Frances) *około 1891.
  - 05) **Franciszek Pestka** (Frank) *1894.
  - 06) **Józefina Pestka** *1897.
  - 07) **Helena Pestka** *1899.
- h. **Teodora Pestka** *09 listopada 1854 w Karsinie. Mąż: **Jan Kniter**. Ślub: 05 lutego 1877 w Wielu. Potomstwo: Marianna, Józefina, Julianna, Katarzyna, Damian, Bronisława, Teofil i Bolesław Władysław.
- 2) **Walenty Pestka** *[29] stycznia 1811 w Wielu.
- 3) **Katarzyna Pestka** *22 października 1814 w Wielu.

³⁰ Data zgonu za: <https://www.familysearch.org/tree/person/details/GQK2-91K> [dostęp: 15.03.2023].

³¹ Rok emigracji za: <https://www.geni.com/people/Katarzyna-Landowski/6000000024198125712?through=6000000012381079927> [dostęp: 05.11.2022].

³² Dane do rodziny Walentego za: <https://www.geni.com/people/Walenty-Valentine-Pestka/6000000024198459148?through=6000000012381079927#/tab/timeline> [dostęp: 05.11.2022].

- 4) **Józef Jan Pestka** *07 marca 1817 w Wielu.
- 5) **Teresa Magdalena Pestka** *17 maja 1820 w Wielu.
- 6) **Marianna Rozalia Pestka** *28 marca 1822 w Wielu.

Szymon Pestka + Brygida Ertmańczyk A.VI. D. 6.

Szymon Pestka *[13] października 1761 w Gliźnie. Żona: Brygida Ertmańczyk *?. Ślub: ?.

Potomstwo:

- a. **Mateusz Pestka** *17 września 1788 w Małe Glišno. †09 lipca 1866 w Kłonia/Chojnice. Żona: Regina Szopińska *1797 w Brusy †19 grudnia 1860 w Kłonia/Chojnice. Ślub: 27 stycznia 1817 w Brusy. Potomstwo:
  - 1) **Szymon Józef Pestka** *27 października 1817 w Brusach. Chrzczeń 1 listopada. R.Ch.: Adam [Doiegr] luteranin z Żabna i Julianna Bruska katoliczka z Brus.
  - 2) **Józef Stanisław Pestka** *24 marca 1819 w Brusach. →→ **A. VI.-D. 6. a. 2).**
  - 3) **Maciej Pestka** *20 lutego 1822 w Brusach.
  - 4) **Jakub Pestka** *13 lipca 1828 w Brusach³³.
  - 5) **Barbara Katarzyna Pestka** *23 kwietnia 1831 w Brusach. †16 czerwca 1898 w Kosobudy.
Dwukrotnie zamężna: **x/1 Łukasz Bluma**. Ślub: 13 lutego 1860 w Brusach. Potomstwo: Marianna (mąż: Gierszewski), Józef, Julianna (mąż: Januszewski), Michał. **x/2 Szymon Lesman**. Ślub: 02 maja 1872 w Brusach. Potomstwo: Augusta, Elżbieta, Jan.
  - 6) **Szymon Pestka** *23 października 1837 w Brusach..
  - 7) **Fryderyk Wilhelm Pestka** *05 lipca 1840 w Brusach.
- b. **Katarzyna Pestka** *24 września 1791 w Gliźnie.
- c. **Marianna Pestka** *23 marca 1798 w Gliźnie.
- d. **Łukasz Pestka** *15 października 1794 w Gliźnie. †22 stycznia 1854 w Lubni. Trzykrotnie żonaty:
  - x/1 Józefina Laska** *11 marca 1793 w Wdzydych Tucholskich. Rodzice Andrzej Laska i Rozalia. †16 listopada 1824 w Lubni. Ślub: 25 listopada 1817 w Wielu.
    - 1) **Justyna Brygida Pestka** *[12] października 1818 w Gliźnie.
    - 2) **Filip Jakub Pestka** *28 kwietnia 1820 w Lubni.
    - 3) **Wiktoria Apolonia Pestka** *18 października 1822 w Lubni.
  - x/2 Marianna Data** *około 1788. †07 października 1838 w wieku 50 lat w Lubni. Ślub: 31 stycznia 1825 w Wielu. Potomstwo:
    - 4) **Elżbieta Pestka** *15 listopada 1825 w Lubni.
    - 5) **Apolonia Pestka** *04 lutego 1829 w Lubni.
    - 6) **Marianna Pestka** *31 marca 1832 w Lubni.
  - x/3 Katarzyna Stolz (Stolka)** *około 1803-1804. †07 sierpnia 1854 w wieku 50 lat w Lubni. Ślub: 22 stycznia 1839 w Brusy. Potomstwo:
    - 7) **Józef Pestka** *26 lutego 1840 w Lubni.
    - 8) **Tomasz Pestka** *09 grudnia 1844 w Lubni. †16 marca 1911 w Czapiewicach. Żona: **Rozalia Milek/Wojciechowska** *około 1846. †27 maja 1921 w Czapiewicach w wieku 80 lat. Ślub: 19 stycznia 1869 w Brusach. Potomstwo:
      - a) **Marianna Pestka** *29 maja 1870 w Czapiewicach. Mąż: **Mikołaj Kunda** *około 1868-1869. Ślub: 21 maja 1894 w Brusach.
      - b) **Jan Pestka** *19 stycznia 1873 w Czapiewicach. Żona: **Marta Tuszyńska** *około 1876. †23 stycznia 1956 w wieku 80 lat w Kosobudach. Ślub: 17 stycznia 1898 w Brusach. Potomstwo:
        - 01) **Józef Pestka** *09 stycznia 1899 w Kosobudach.
        - 02) **Franciszek Pestka** *29 stycznia 1900 w Kosobudach.

³³ Magdalena Gierszewska wyszła za mąż za Jakuba Pestkę. Jednak nie jest do końca oczywiste, za jakiego Jakuba. Czy za tego, który *1828 w Brusach (w/w) czy za Jakuba *1829 w Wielu (A. VI. D. 3. f. 4)).

- 03) **Elżbieta Pestka** *08 lipca 1901 w Kosobudach.
- 04) **Helena Pestka** *16 czerwca 1904 w Kosobudach.
- 05) **Leon Jan Pestka** 16 lipca 1907 w Kosobudach. Żona: Helena Plińska. Ślub: 29 maja 1927.
- 06) **Marta Pestka** *21 czerwca 1911 w Kosobudach. Mąż: Michał Chamier Ciemiński. Ślub: 08 września 1958 w Czarsku.
- 07) **Stanisław Pestka** *15 listopada 1914 w Kosobudach.
- c) **Anna Pestka** *22 listopada 1874 w Czapiewicach.
- d) **Józef Pestka** *11 stycznia 1877 w Czapiewicach.
- e) **Zuzanna Pestka** *1880.³⁴
- f) **Leon Franciszek Pestka** *06 kwietnia 1883 w Czapiewicach.

Józef Pestka + Marianna Kosiedowska A.VI. D. 6. a. 2).

Józef Stanisław Pestka *24 marca 1819 w Brusach. Żona: **Marianna Kosiedowska** *około 1825. Ślub: 20 listopada 1843 w Brusach. Potomstwo:

- a) **Zuzanna Pestka** *1844 w Kloni k/ Chojnic.
- b) **Zofia Pestka** *1847 Kloni k/ Chojnic.
- c) **Jan Pestka** *1851 w Kinicach.
- d) **Julianna Pestka** *1855 w Lubni
- e) **Piotr Pestka** *1857 w Kloni k/ Chojnic.
- f) **Paweł Pestka** *1860 w Kloni k/ Chojnic.
- g) **Katarzyna Pestka** *1868 w Kloni k/ Chojnic.

B2 Andrzej Pestka + Wiktoria Gilka

Andrzej Pestka *około 1799³⁵. †24 kwietnia 1869 Czyczkowach w wieku 70 lat. Żona: **Wiktoria Gilka** *około 1809. Ślub: 26 stycznia 1829 w Chojnicach. Potomstwo:

- I. **Jan Paweł Pestka** *1830 w Kłodawie. →→ B2. I.
- II. **Jakub Pestka** *13 kwietnia 1831 w Kłodawie. †11 lipca 1839 w Kłodawie.
- III. **Weronika Pestka** *20 września 1833 w Kłodawie. †13 lutego 1866 w Kosobudach. Mąż: **Wawrzyniec Januszewski** *1826 w parafii Nowa Cerkiew k/Chojnic. Ślub: 20 maja 1850 w Brusach. Potomstwo: Antonina, Marianna, Katarzyna, Anna, Paulina, Jan.
- IV. **Michał Pestka** *11 sierpnia 1835 w Kłodawie. †11 maja 1917 Czyczkowach.
- V. **Mathiam (Martin) Pestka** *1837 w Kłodawie. →→ B2. V.
- VI. **Józef Pestka** *1840 w Kłodawie. Bliźniak Antoniego. →→ B2. VI.
- VII. **Antoni Pestka** *16 kwietnia 1840 w Kłodawie. Bliźniak Józefa.

³⁴ Wymieniona za wykazem PTG.

³⁵ Być może chodzi tu o Andrzeja Pestkę, który *26 grudnia 1798 (KCh PGni, str. 231/1798) w wsi Pastwa (w ówczesnej parafii Gniew, obecnie w gminie Kwidzyn, w parafii Janowo w diecezji elbląskiej). Rodzice: Szymon Pestka i Katarzyna. Ta rodzina wówczas przedstawia się następująco: **Szymon Pestka** (*około 1769) i **Katarzyna Talynsionka** (*około 1771) brali ślub w parafii Gniew 25 listopada 1793 (KM PGni, str. ?/1793, nazwisko Szymona zapisano jako *Pestek*). On miał 24 lat, ona 22 z wsi Pastwa. Śś: *Martin Streya i Matheo* Czarnecki. Ich potomstwo: Julian Pestka [*Juliannam*] *1795. Katarzyna Pestka *1796. Andrzej Pestka *1798. Jan Pestka *1800. Anna Pestka *1802. Szymon Pestka *1804. Franciszek Pestka *1806. Piotr Pestka *1810. Marianna Pestka *1811. Barbara Pestka *1816.

Jan Paweł Pestka + Marianna Januszewska B2. I.

Jan Paweł Pestka *04 stycznia 1830 w Kłodawie. †03 stycznia 1903 w Pokrzywnie. Żona:

Marianna Januszewska *15 stycznia 1844 w Męcikale. Rodzice: Adam Szczepan Januszewski i Marianna Pozorska. Ślub 05 lutego 1861 w Brusach. Potomstwo:

- A. **Józef Pestka** *1862 w Czyczkowach. (→→ B2. I. A.)
- B. **Jan Pestka** *1865 w Czyczkowach. (→→ B2. I. B.)
- C. **Bronisław Pestka** *1867 w Pokrzywnie. (→→ B2. I. C.)
- D. **Franciszek Pestka** *1870 w Pokrzywnie. (→→ B2. I. D.)
- E. **Marta Pestka** *02 lutego 1872 w Pokrzywnie. †20 marca 1947 w Męcikale. Ślub: 20 stycznia 1893 w Brusach. Potomstwo: Wincenty, Józef, Aniela, Józefa, Marianna, Marta, Antoni, Walenty, Jan, Helena, Anna, Rozalia, Anna.
- F. **Stefania Pestka** *14 maja 1874 w Pokrzywnie.
- G. **Władysław Pestka** *1876 w Pokrzywnie. (→→ B2. I. G.)
- H. **Bolesław Feliks Pestka** *1882 w Pokrzywnie. (→→ B2. I. H.)
- I. **Konstanty Pestka** *1884 w Pokrzywnie. (→→ B2. I. I.)
- J. **Stanisław Adam** *04 stycznia 1888 w Pokrzywnie. †1968 w Cekcynie. Żona: **Anna Schreiber Krause**³⁶ *13 maja 1882 w Teologu³⁷. Rodzice: Franciszek Schreiber i Antonina Winiarska. †1959. Potomstwo:
  1. Anna Pestka *26 maja 1917 w Cekcynie.
  2. Leon Pestka *06 czerwca 1919 w Cekcynie.
  3. Stanisław Pestka *05 czerwca 1919 w Cekcynie. Żona: **Wanda Bielińska**.
  4. Zygmunt Pestka *12 czerwca 1922 w Cekcynie. Żona: **Jadwiga Jaśtak**.
- K. **Natalia Gertruda Pestka** *17 marca 1891 w Pokrzywnie. †27 października 1970 w Męcikale. Mąż: Józef Kroplewski *22 października 1888. Ślub: 18 maja 1914. Potomstwo: Józef, Stanisław, Maria, Leon, Elżbieta, Waclaw, Teresa, Kinga.

Józef Pestka + Anna Prądzińska B2. I. A.

Józef Pestka *17 listopada 1862 w Czyczkowach. †15 września 1939 w Niwach, w powiecie Sępólno Krajeńskie. Żona: **Anna Franciszka Depka Prądzińska** *19 października 1867 w Karpnie k/Lipnicy. Rodzice: Jakub i Magdalena Jankowska. †31 marca 1943. Ślub: 26 lutego 1889 w Borzyszkowach. Potomstwo:

1. **Józef Karol Pestka** *27 stycznia 1892 w Męcikale.
2. **Stefania Pestka** *1893. Mąż: **Jan Kiedrowicz** *22 grudnia 1891 w Olszynchach. †01 kwietnia 1834 w Chojnicach. Potomstwo: Kazimiera, Józef, Agnieszka.
3. **Helena Pestka** *09 września 1895 w Męcikale. †06 września 1960 w Męcikale. Mąż: **Teofil Marian Pestka** *17 listopada 1898 w Pokrzywnie. Rodzice: Jan Pestka (→→ B2. I. B.) i Łucja Kroplewska. †8 maja 1972 w Męcikale.
4. **Stefan Pestka** *24 sierpnia 1897 w Męcikale. Żona: **Helena Barbara Warmbier** *03 grudnia 1901. †28 listopada 1984 w Chojnicach. Helena, po śmierci Stefana wychodzi za mąż (4 lipca 1932, prawdopodobnie w Brusach) za: Franciszek Lessman. †28 listopada 1986. Ślub: 01 października 1923 w Rytlu. Potomstwo:
  - a. **Lidia Pestka** *12 lutego 1929 w Męcikale. †18 marca 2001. Mąż: Edmund Pestka *1919 w Męcikale. Rodzice: Konstanty Pestka i Ksaweria. (→→ B2. I. I.)
  - b. **Bernard Pestka**. Żona: **... Giersza**. Potomstwo: Zygmunt.
  - c. **Zygmunt Pestka**. Żona: **Kazimiera Grzonkiewicz**.
  5. **Jadwiga Pestka** *26 marca 1899 w Męcikale.
6. **Genowefa Pestka** *15 września 1900 w Męcikale.
7. **Władysław Pestka** *15 marca 1902 w Męcikale. †1928 w Starogardzie Gdańskim, żołnierz Wojska Polskiego.

³⁶ Wcześniej Anna wyszła za mąż za: Heronim Krause w 1905 w parafii Byśław

³⁷ Teolog – wieś w gminie Lubiewo, w powiecie tucholskim

1. **Julian Pestka** *16 czerwca 1903 w Męcikale. †w 1939 pod Warszawą jako żołnierz Wojska Polskiego.
9. **Angelika Pestka** *20 stycznia 1905 w Męcikale. †27 listopada 1987. Mąż: **Józef Kiedrowicz** *12 stycznia 1902. †22 kwietnia 1975. Potomstwo: Irena, Henryk, Szczepan, Teresa, Jan.
10. **Marianna Pestka** *21 czerwca 1907 w Męcikale.
11. **Kornelia Pestka** *25 stycznia 1909 w Męcikale. Mąż: Józef Hamerski. Potomstwo: Józef.
12. **Anna Zofia Pestka** *25 lipca 1911 w Męcikale. †08 sierpnia 1988 w Męcikale.
13. **Jan Pestka** *? †21 marca 1918.

Jan Pestka + Anna Prądzińska **B2. I. B.**

Jan Pestka *26 czerwca 1865 w Czyczkowach. †1919?. Żona: **Lucja Kroplewska** *22 marca 1877 w Dąbrówce k/Brus. Ślub: 01 września 1896 w Brusach. Potomstwo:

1. **Stefan Pestka** *24 maja 1897 w Pokrzywnie. Żona: **Julianna Leszczyńska** *17 grudnia 1904 w Trzebuniu. Potomstwo: Tadeusz Pestka *10 września 1925 w Dąbrówce.
2. **Teofil Marian Pestka** *17 listopada 1898 w Pokrzywnie. †08 maja 1972 w Męcikale. Żona: Helena Pestka *1895. Rodzice: Józef Pestka (→→ B2. I. A.) i Anna Prądzińska. Ślub: 20 lutego 1938 w Brusach.
3. **Władysława Pestka** *06 kwietnia 1900 w Męcikale. Mąż: **Wojciech Grabosz**. Ślub: 1920 w Brusach. Potomstwo: Henryk³⁸, Helena Czesław.
4. **Gertruda Felicja Pestka** *16 grudnia 1901 w Pokrzywnie.
5. **Teodozja Pestka** *09 kwietnia 1903 w Pokrzywnie. Dwukrotnie zamężna: X/1 Aleksander Dalecki, X/2 ... Grabosz.
6. **Jadwiga Pestka** *26 sierpnia 1904 w Pokrzywnie.
7. **Łucjan Pestka** *06 stycznia 1906 w Pokrzywnie. †26 września 1906 w Pokrzywnie.
8. **Ignacy Pestka** *06 stycznia 1906 w Pokrzywnie. Bliźniak Łucjana. †11 grudnia 1906 w Pokrzywnie.
9. **Eufemia Pestka** *12 czerwca 1907 w Pokrzywnie. 1979 w Rajkowach k/Pelplina. Mąż: **Franciszek Augustyn Wysocki**. Ślub: 07 maja 1935 w Brusach.
10. **Jan Pestka** *11 marca 1909 w Męcikale. Żona: Otylia Kiedrowicz *14 października 1915. †17 października 1987. Rodzice: Jan Kiedrowicz i Stefania Leszczyńska. Ślub 27 września 1938 w Chojnicach.
11. **Leonard Pestka** *30 marca 1911 w Pokrzywnie.
12. **Paweł Pestka** *29 czerwca 1912 w Męcikale.
13. **Cyryl Józef Pestka** *16 marca 1914 w Pokrzywnie.
14. **Lucja Waleska Pestka** *14 lipca 1918 w Pokrzywnie. †07 grudnia 1994, pochowana w Dziemianach. Mąż: Alfons Wincenty Gierszewski. Ślub: 03 października 1938 w Brusach.

Bronisław Pestka + ... / Rozalia Wasiniewska **B2. I. C.**

Bronisław Pestka *16 października 1867 w Pokrzywnie. †06 lutego 1956 w Tucholi. Dwukrotnie żonaty:

X/1 ...?. X/2 **Rozalia Wasiniewska** *1869 †1952 w Tucholi. Ślub: 31 stycznia 1893 w Śliwicach. Potomstwo (z Rozalią):

1. **Jan Pestka** *06 kwietnia 1894 w Lubocieniu.
2. **Leon Pestka** *06 maja 1896 w Lubocieniu. †1921 w Nowa Odra, pow. Krotoszyn.
3. **Władysław Pestka** *1898 Tuchola. †1995.
4. **Stanisława Pestka** *23 maja 1901 w Lubocieniu. †1983. Mąż: **Antoni Odojewski**.

³⁸ Henryk Grabosz - ps. „Gwiazda” (ur. 16 lipca 1921 w Myłofie. 29 maja 1988 we Wrocławiu) – partyzant, komendant Oddziału Specjalnego w pow. chojnickim Tajnej Organizacji Wojskowej „Gryf Pomorski”.

5. **Stanisław Pestka** *16 kwietnia 1903 w Lubocieniu. †30 czerwca 1999 w Poznaniu. Żona: **Maria Felicja ...** *1910. †1993.
6. **Bronisław Pestka** *09 stycznia 1905 w Śliwicach. Żona: **Łucja Napiórkowska** *07 stycznia 1924. Ślub: 04 lutego 1947 w Tucholi.
7. **Józefa Pestka** *22 listopada 1908 w Hucie. Żona: **Wiesława Derezińska**. Córka Franciszka i Czesławy.
Ślub: w Świebodzinie.

Franciszek Pestka + Angelika Kobierowska B2. I. D.

³⁹**Franciszek Pestka** *25 marca 1870 w Pokrzywnie. Żona: Angelika (Aniela) Kobierowska *około 1885.

Ślub: 04 listopada 1903 w Brusach. Potomstwo:

1. **Maria Cecylia Pestka** *[15] Lipca 1905 w Pokrzywnie.
2. **Jan Pestka** *07 września 1907 w Męcikale. †12 grudnia 1956 w Krojantach. Żona: **Bronisława Czapiowska/Dolna** *24 stycznia 1911 w Lubni. †21 czerwca 1999. Pochowana w Krojantach. Rodzice: Józef Dolny i Marianna Łosińska. Potomstwo: Henryka Pestka *1940.
3. **Stefania Pestka** *17 lutego 1910 w Męcikale. †04 kwietnia 1993. Mąż: Jan Reszczyński *07 września 1905 w Illinois, USA. †11 sierpnia 1984. Potomstwo: Józef, Zbigniew.
4. **Marta Pestka** *29 lipca 1912 w Kloni. Mąż: **Jan Gierszewski**. Ślub: 1947 w Nowej Cerkwi.
5. **Elżbieta Pestka** *19 września 1915 w Kloni.). Mąż: **... Gierszewski**. Potomstwo: Ryszard, Stanisław, Klemens, ?.
6. **Zofia Pestka** *03 maja 1917 w Kloni. Mąż: **Leon Szmaglik**. Ślub: 1937 w Krojantach. Potomstwo: ?,?.
7. **Anna Pestka** *26 lipca 1919 w Okręgliku. Mąż: **Stanisław Klonowski**. Ślub: w Nowej Cerkwi w 1947.
8. **Józef Pestka** *14 maja 1921 w Okręgliku. Dwukrotnie żonaty : X/1 **Pelagia Janikowska**. X/2 Stefania Łosińska.

Władysław Pestka + Franciszka Januszewska B2. I. G.

Władysław Pestka *05 października 1876 w Pokrzywnie. Żona: **Franciszka Januszewska**. Ślub: 1902 w Brusach. Potomstwo:

- A. **Józef Pestka** *04 marca 1903 w Męcikale
- B. **Kazimierz Pestka** *03 marca 1904 w Męcikale.
- C. **Jan Pestka** *17 lipca 1906 w Męcikale.
- D. **Stefan Pestka** *02 października 1907 w Męcikale. Żona: **Tekla Konkol**.
- E. **Antoni Pestka** *12 maja 1910 w Męcikale. Żona: **Genowefa Januszewska** *21 marca 1913. Rodzice: Józef i Ewa. Ślub: 16 listopada 1938 w Brusach.
- F. **Feliks Pestka** *21 grudnia 1912 w Męcikale. Żona: **Weronika Hoppe** *1913. Córka Jana i Pauliny
- G. **Marianna Pestka** *24 listopada 1915 w Męcikale. Mąż: **Bronisław Hamerski** *1918 w Turowie. †1985 w Męcikale. Rodzice: Franciszek i Józefa. Ślub: 26 września 1939 w Brusach.
- H. **Janina Helena Pestka** *16 lipca 1919 w Męcikale.
- I. **Helena Pestka** *02 marca 1922 w Męcikale.

Bolesław Pestka + Wasiniewska/Romanowska B2. I. H.

Bolesław Pestka *01 maja 1882 w Pokrzywnie. †15 marca 1962 w szpitalu w Starogardzie Gdańskim.

Dwukrotnie żonaty:

³⁹ Jeżeli nie podano inaczej to dane rodziny Franciszka Pestki za: <https://www.geni.com/people/Franciszek-Pestka/6000000094131542002#/tab/timeline> [dostęp: 13.03.2023].

X/1 Marianna Wasiniewska *31 grudnia 1880. Ślub: 30 czerwca 1909 w Śliwicach. †07 czerwca 1910 w Hucie. Potomstwo:

1. **Wacław Pestka** *05 czerwca 1910 w Hucie⁴⁰. Żona: **Maria Magdalena Kusz/Kusch** *22 czerwca 1910 w Subkowach. Ślub: 09 czerwca 1936 w Klonówce⁴¹.

X/2 **Regina Romanowska**. Ślub: 24 czerwca 1912 w Bysławiu. Potomstwo:

2. **Józef Pestka** *03 marca 1914 w Stobnie.

3. **Jadwiga Pestka** *13 czerwca 1916 w Stobnie. Mąż: **Franciszek Warnke**. Ślub: 28 czerwca 1948 w Lubichowie.

4. **Rozalia Franciszka Pestka** *28 marca 1918 w Stobnie.

5. **Regina Pestka** *13 grudnia 1919 w Stobnie.

6. **?Bolesław Pestka** *27 marca 1929.

7. **?Lidia Pestka** *1931.

8. **?Kazimierz Pestka** *1935.

Konstanty Pestka + Ksaweria Januszewska B2. I. I.

Konstanty Pestka *21 września 1884 w Pokrzywnie. †06 lutego 1954 w Męcikale jako wdowiec.

Żona: **Ksaweria Januszewska** *17 października 1886 w Męcikale. Rodzice: Konrad Januszewski i Łucja Gierszewska. †?. Pochowana 24 kwietnia 1945. Ślub: 17 listopada 1908 w Brusach.

Potomstwo:

1. **Stefania Pestka** *07 października 1909 w Męcikale.

2. **Maksymilian Pestka** *30 sierpnia 1911 w Męcikale.

3. **Jadwiga Pestka** *13 czerwca 1914 w Męcikale.

4. **Zuzanna Pestka** *03 sierpnia 1916 w Męcikale. †16 marca 1920.

5. **Edmund Pestka** *25 października 1919 w Męcikale.

Żona: **Lidia Pestka** *12 lutego 1929 w Męcikale. Rodzice: Stefan Pestka i Helena Warmbier.

→→ **B2. I.A.**

Ślub: 04 listopada 1947 w Chojnicach (KCh PCho, poz. 131/1947; tu dopisek, iż biskup udzielił dyspensy od przeszkód pokrewieństwa).

6. **Czesław Ignacy Pestka** *30 lipca 1922 w Męcikale. Dwukrotnie żonaty: X/1 w 1951; X/2 w 1994.

7. **Maria Pestka** *14 sierpnia 1924 w Męcikale.

8. **Elżbieta Pestka** *21 stycznia 1927 w Męcikale.

9. **Agnieszka Pestka** *09 października 1928 w Męcikale.

Mathiam (Martin) Pestka + Katarzyna Schultz B2. V.

Mathiam (Martin) Pestka *24 grudnia 1837 w Kłodawie. † 31 lipca 1896 Czyczkowach. Żona:

Katarzyna Schulz/Schultz/Szulc *około 1836. †13 lutego 1910 w wieku 73 ¾ lat w Czyczkowach.

Potomstwo:

A. **Franciszka Pestka** *13 kwietnia 1865 w Czyczkowach.

B. **Marianna Pestka** *20 stycznia 1867 w Czyczkowach.

C. **Józefina Pestka** *04 lipca 1869 w Czyczkowach.

D. **Klara Matylda Pestka** *01 czerwca 1873 w Czyczkowach. Mąż: Franciszek Ostrowski *1856. Ślub: 1896 w Brusach. Potomstwo: Józefina, Józef, Franciszka, Anna, Agnieszka, Jan, Klara, Szczepan, Helena, Cecylia.

E. **Marta Pestka** *13 sierpnia 1876 w Czyczkowach.

F. **Franciszek Pestka** *29 stycznia 1879. †30 lipca 1950 jako wdowiec w Czyczkowach. Żona: **Franciszka Kop Ostrowska** *1881 w Czyczkowach, †1934. Rodzice: Ignacy Kop Ostrowski i Katarzyna Orlikowska. Ślub: 09 lutego 1903 w Brusach. Potomstwo⁴²:

⁴⁰ Huta – osada obecnie położona w gminie Cekcyn

⁴¹ Obecnie w gminie Starogard Gdański.

⁴² Szczegółowe dane tej rodziny w drzewie genealogicznym w posiadaniu Magdaleny Pestka.

1. **Marian Pestka** *31 marca 1903. †1903
2. **Helena Pestka** *24 lutego 1906. †28 kwietnia 1985.
3. **Edmund Pestka** *09 lutego 1908. †22 lutego 1987 w Czyczkowach. Żona: **Joanna Gierszewska** *1911 w Czyczkowach. †1987. Ślub: 1937 w Brusach.
4. **Józefa Pestka** *23 października 1909. †08 września 1984.
5. **Franciszek Pestka** *1912.
6. **Maria Pestka** *1914.
7. **Zofia Pestka** *31 października 1914. †30 stycznia 2010.
8. **Jan Pestka** *1917.
9. **Zygmunt Pestka** *07 lutego 1921. †26 września 2007. Żona: Irena Buław.

Józef Pestka + Regina Kiedrowicz B2. IV.

Józef Pestka *16 kwietnia 1840 w Kłodawie. †02 marca 1911 w Brusach. Żona: **Regina Kiedrowicz**⁴³ z d. Orłowska *24 września 1842 w Czyczkowach. Rodzice: Jakub Orłowski i Jadwiga Szczesna. Ślub: 17 maja 1865 w Brusach. Potomstwo:

- A. Mathias/Martin Pestka** *16 lutego 1867 w Czyczkowach. Żona: Józefina **Ossowska** *12 września 1873 w Brusach. Ślub: 09 października 1894 w Brusach. Potomstwo:
1. **Jan Pestka** *21 października 1895 w Czyczkowach.
  2. **Marta Pestka** *07 kwietnia 1897 w Czyczkowach. Mąż: **Jan Pałubicki**. Ślub: 08 listopada 1920 w Brusach. Potomstwo: Franciszka (mąż: Ryduchowski).
  3. **Józef Pestka** *14 lipca 1898 w Czyczkowach.
  4. **Elżbieta Pestka** *17 listopada 1899 w Brusach. Mąż: **Skórczewski**.
  5. **Marianna Pestka** *22 sierpnia 1902 w Brusach. Mąż: **Kiżewski**
  6. **Stefan Pestka** *20 grudnia 1903 w Brusach. Żona: **Stefania Miętka**. Ślub: 1930 w Brusach: Potomstwo: Maria, Bronisława, Jadwiga, Jan, Antoni, Zofia, Marta, Wanda, Szczepan(Stefan?).
  7. **Anastazja Pestka** *25 lutego 1905 w Brusach.
  8. **Dominik Pestka** *24 maja 1907 w Brusach.
  9. **Bronisław Pestka** *09 czerwca 1909 w Brusach. †17 lipca 1992. Żona: **Agnieszka Krygier**.
  10. **Joanna Pestka** *10 listopada 1910 w Brusach. †14 maja 2008 w Rumii.
  11. **Julianna Pestka** *11 czerwca 1912 w Brusach. Mąż: Ryduchowski?.
  12. **Franciszek Pestka** *29 marca 1914 w Brusach. Żona: **Jadwiga Dembek** *20 września 1923. Ślub: 06 lipca 1948 w Piecach.
  13. **Józefa Pestka** *10 listopada 1915 w Brusach.
- B. Katarzyna Pestka** *30 kwietnia 1870 w Czyczkowach.
- C. Marta Pestka** *24 lutego 1872 w Czyczkowach.
- D. Marianna Pestka** *16 lipca 1875 w Czyczkowach.
- E. Jan Pestka** *12 czerwca 1879 w Czyczkowach.
- F. Łucja Pestka** *23 czerwca 1882 w Czyczkowach. Mąż: **Piotr Pałubicki**. Ślub: 17 września 1906 w Brusach. Potomstwo: Jan, Marianna (Kopp Ostrowska), Andrzej, Józef, Bronisław, Józefa (Sobierska).

Wybrane z kart historii rodziny Pestka.

A. Z najbardziej sławnych Pestków z gminy Brusy to **Stanisław Pestka**. {Patr: prawnuk Mikołaja i Anny Bruskiej - *A. VI. C. – 3. c. 9. a).*01} S. Pestka był nauczycielem szkół średnich, dziennikarzem, publicystą, działaczem kaszubsko-pomorskim i kaszubskim poetą, publikującym pod pseudonimem Jan Zbrzyca. Zbrzyca – to nazwa rzeki przepływającej przez jego rodzinną wieś Rolbik na Zaborach w gminie Brusy, a w parafii Leśno. Tam 8.04.1929 r. w drewnianym budynku miejscowej szkoły urodził się Stanisław jako najstarszy syn szkolnėch – nauczycielskiej pary – Alojzego i Gertru-

⁴³ Jej pierwszy mąż to Ignacy Kiedrowicz; posiadali potomstwo

dy z Gostomskich. Szkoła była jednoklasowa o jednym nauczycielu. Pierwotnie uczyła w niej matka Stanisława, która po wyjściu za mąż w 1928 r. – za Alojzego, szkolnego w nieodległym Widnie, zrezygnowała z pracy, umożliwiając przeniesienie męża do Rolbika, a sama zajęła się domem i wychowywaniem rodzących się dość regularnie pięciorga dzieci. Dom Pestków był miejscem ostatnich lat życia dziadków Stanisława – Marianny z Pozorskich i Michała Gostomskich.[...] Twórczość literacka, poezja J. Karnowskiego, jego ideologia ruchu kaszubskiego (młodokaszubi), były ważnym źródłem inspiracji S. Pestki. Rolbik dla niego pozostał do ostatnich dni życia najważniejszym miejscem świata kaszubskiego, źródłem jego kaszëbstwa – liryki i myśli o Kaszubach. Tam spędził dzieciństwo i lata okupacji. Stamtąd po wojnie ruszył w świat – do Gimnazjum im. Józefa Wybickiego w Kościerzynie, gdzie zaprzyjaźnił się z T. Bolduanem. Stamtąd też wyruszył na studia filologii polskiej w Poznaniu. Rolbik do śmierci ojca Stanisława w 1964 r. był gniazdem rodzinnym. Matka z najmłodszą córką Krystyną zamieszkały wówczas w Brusach, dokąd wiodły dalej drogi do domu wędrującego po Wielkim Pomorzu S. Pestki.⁴⁴ O Stanisławie Pestka można by pisać wiele. Jego działalność i znaczenie zostały opisane w różnorodnych publikacjach.

B. W Braniewie na placu przy bazylice św. Katarzyny Aleksandryjskiej odbyły się w maju 2025 uroczystości beatyfikacyjne piętnastu zakonnice ze Zgromadzenia Sióstr Świętej Katarzyny, męczennice II wojny światowej, które poniosły śmierć z rąk żołnierzy radzieckich od stycznia do listopada 1945 r. Wśród nich była s. Maria Bona Pestka. Urodziła się w 1905 r. i otrzymała imię Anna. Nie zachowały się dokumenty wskazujące na jej pochodzenie ani tożsamość rodziców. Jest tylko przypuszczeniem, że pochodziła z Pomorza (być może z Pestków w/w). Przed przyjęciem do nowicjatu w 1929 r. przypuszczalnie pracowała, by wnieść odpowiedni posag. W 1932 r. złożyła pierwszą profesję zakonną. Została posłana do Szpitala Mariackiego w Olsztynie jako pomoc administracyjna. W 1935 r. złożyła śluby wieczyste. Przed 1940 r. zaraziła się gruźlicą. Leczone ją najpierw w Szpitalu Mariackim, a później w zakładzie gruźliczym w Ornece. Na krótko opuściła zakład, ale jej stan zdrowia pogorszył się na tyle, że wysłano ją do sanatorium w Ornece. Przebywała tam z siostrami Rolandą i Gunhildą, również kuracjuskami. Pod koniec stycznia 1945 r. do Orneki wkroczyły wojska radzieckie. W sanatorium zostali wtedy już tylko kalecy, ciężko chorzy na gruźlicę i osoby chore psychicznie, wszyscy zostali zamordowani. Siostry ukryto w pokoju w piwnicy, jednak żołnierze je znaleźli. S. Bona została wykorzystana w sposób tak okrutny, że jej dwie towarzyszki nie były w stanie opisać tego, co widziały. Po kilku tygodniach, 3 marca zakonnicom pozwolono odejść do ich klasztoru w centrum miasta. Tam s. Bona zmarła 1 maja 1945 r., miała 40 lat. Niestety nie udało się ustalić powiązań rodzinnych z w/w Pestkami. Jak dotychczas nie ustalono jej rodziców.

C. Maria Pestka i jej siostra Bronisława także były siostrami zakonnymi. To córki Stefana Pestki i Stefani Miętkiej (B2. IV. A. 6.). **Maria** urodziła się w 1931 w Brusach i była pierwszym dzieckiem rodziców. Jak sama zapisała w swoim życiorysie, od najmłodszych lat towarzyszyła jej myśl o wstąpieniu do klasztoru i poświęceniu się całkowicie Bogu: *Jednak silny pociąg powołania uczułam, będąc w szpitalu po operacji, gdzie przyrzekłam Panu Jezusowi: jeżeli wyzdrowię, to wstąpię do klasztoru.* Wstąpiła rok później, 24.03.1954 do Zgromadzenia Sióstr Św. Elżbiety w Katowicach. Nowicjat rozpoczęła 29.05.1956r. otrzymując habit, przyjęła imię zakonne Kinga. 14 kwietnia 2017 r. w Lublińcu. **Bronisława** urodziła się w 1934. Do Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety wstąpiła 27.08.1957, idąc w ślady starszej siostry Marii nowicjat rozpoczęła 23.04.1959 w Katowicach przyjmując habit i imię zakonne Eufemia. Pierwszą Profesję złożyła 28.04.1960 w Katowicach, gdzie także złożyła Wieczystą Profesję 29.04.1966. 14 listopada 2018 r. w Lublińcu.

Krzysztof Gradowski – Muzeum Regionalne Chata Kaszubska w Brusach Jagliach.

⁴⁴ Fragmenty biogramu na podstawie: Józef Borzyszkowski, Stanisław Pestka, na: <https://kaszubopedia.pl/index.php/glossary/peстка-stanisław/> (dostęp: 04.12.2025).

Zbigniew Gierszewski

Bieda na Kaszubach i gdzie indziej

Bieda jest wykluczeniem, bo nie wpuszczą ciebie tam, gdzie trzeba płacić, gdzie trzeba kupić bilet. Drzwi będą dla ciebie zamknięte, inni wejdą, ty nie.

Biedak może wejść do ekskluzywnej restauracji, ale po co? Nic tam nie zamówi, bo widzą, że go nie stać? Na cud wspaniałomyślności może liczyć jak na wygraną w totolotka. Ale to jeszcze nie jest problem, bo są bary, jadłodajnie, gdzie karmią dobrze i tanio, a i takie instytucje, gdzie ubodzy i bezdomni pożywią się darmo.

Ale jak już nie masz butów, to nie pójdziesz do szkoły, chociaż wolno ci tam iść. Jest bezpłatna, zaprasza, a teoretycznie nawet jest obowiązek. Ale zimą bez butów? Urzędnik zrozumie. Latem można by i boso, ale będzie wstyd. W szkole bez butów? W klasie siedzieć boso, jak koleżanki i koledzy w butach? Jak schować boscie nogi?

Tak było w Polsce jeszcze 100 lat temu, tylko trzy, cztery pokolenia wstecz. Najstarsi ludzie jeszcze pamiętają.

Joanna Kuciel-Frydryszak w swojej głośniejszej książce „Chłopki. Opowieści o naszych babkach” opisała chłopki, czyli nasze babki, prababki, a dla niektórych jeszcze matki ze wsi. Skupiła się przede wszystkim na sytuacji dziewcząt, młodych kobiet, bo chłopcy dostawali buty w pierwszej kolejności, chyba że bieda była bardzo duża w rodzinie, to żadne dziecko nie miało szans na buty. Kobiety w pierwszej kolejności odczuwały biedę i były na froncie walki z nią. A buty kiedyś były bardzo drogie, bo te dobre, porządnie zrobione wymagały ręcznego szycia cholewki z podeszwą, co wymagało kunsztu.

*W 1858 roku Lyman Reed Blake, amerykański wynalazca, stworzył maszynę do szycia podeszwy do cholewki (ang. sole-sewing machine). Wkrótce potem jego patent został udoskonalony przez Gordona McKay'a, opatentowana w ulepszonej wersji w 1862 roku, pozwalała na zszywanie podeszwy z cholewką znacznie szybciej niż ręcznie. Wpłynęła ona znacząco na produkcję obuwia, zwłaszcza w USA w czasach Wojny Secesyjnej, kiedy popyt na buty był ogromny. W kolejnych latach (1864) wprowadzono maszyny do montażu obuwia (ang. lasting machine), co ostatecznie zmechanizowało proces tworzenia butów i przeniosło go z warsztatów rzemieślniczych do fabryk. Dzięki maszynom do szycia butów, koszt produkcji obuwia spadł, czyniąc je bardziej dostępnym dla masowego odbiorcy. **AI***

Holenderskie klompy, francuskie saboty, a polskie drewniaki robione z kawałka drewna miało się za darmo, jeśli wydłubało się własnoręcznie. Współczesne, eleganckie kosztują tyle co „normalne” buty. Wikipedia

Wspomnienia z dzieciństwa bywają piękne, ale nie zawsze. To Freud pierwszy docenił te szczerkowe wspomnienia z dzieciństwa, idące w zapomnienie, wyłaniające się jako trauma z podświadomości. Na nich potem buduje się nasze życie dorosłe, kariera zawodowa i rodzinne relacje.

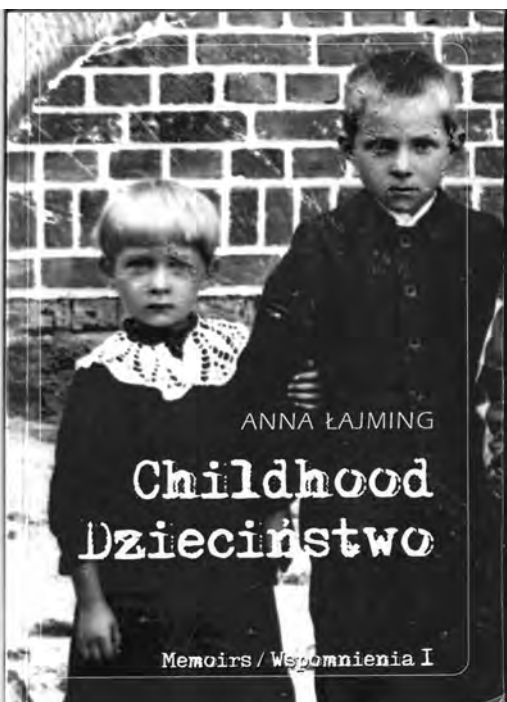
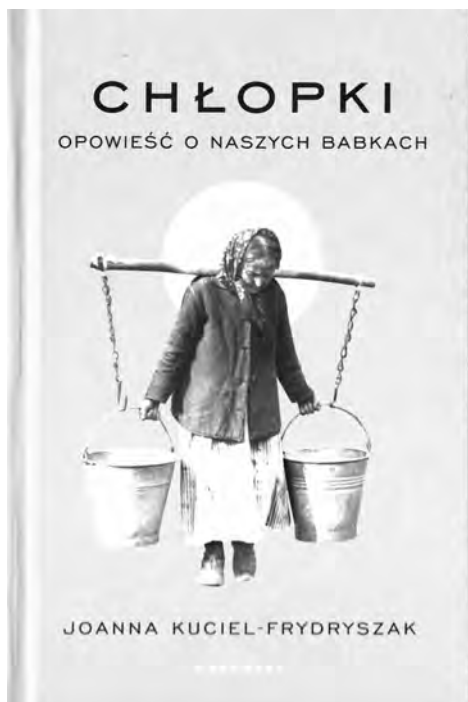
Joanna Kuciel-Frydryszak opisuje losy przeciętne jeszcze 100 lat temu, typowe na prowincji, gdzie zanurzenie w biedzie, blokada potencjału życiowego kończyła się przekazywaniem tej biedy dzieciom i dalej wnukom. Ale pokazuje też losy heroiczne, walkę o wyrwanie się z tej przekazywanej pokoleniowo biedy. Czasem trzeba było wyjechać aż do Ameryki. To właśnie ci migranci uciekający od biedy, dążący do lepszego życia stworzyli ten wielki kraj, jego potęgę gospodarczą, a w konsekwencji potęgę militarną i polityczną. Nie wszyscy o tym wiedzą lub chcą wiedzieć...

Bieda osłabia organizm, to głód dusi i zabija, nie pozwala wzrosnąć. Rośniesz kiedy jesteś dzieckiem, ale głodne dziecko nie rośnie. Nie zwalajmy winy tylko na geny. Ich ekspresja wymaga materii organicznej, czyli pożywienia.

Joanna Kuciel-Frydryszak pisze głównie o kresach wschodnich (podlasie, lubelszczyzna), czyli o dawnym zaborze rosyjskim. Są krainy bogatsze i biedniejsze, ale bieda jest tak naprawdę kosmopolityczna, wszędzie taka sama. Kaszuby w „naszym” zaborze pruskim były co prawda bogatsze, ale ówczesne państwo w nie inwestowało budując na przykład sprawny system germanizacji. Szkoły stoją do dziś, tylko dzieci coraz mniej, a dzieci mniej, to biedy mniej. Kaszuby nie wypadają w rankingu biedy w początkach XX wieku dużo lepiej niż Kresy.

**Joanna Kuciel-Frydryszak, *Chłopki.*
Opowieści o naszych babkach,
Wyd. Marginesy, Warszawa 2023**

**Ania ze starszym bratem
w Przymuszewie**

Tak się składa, że na Kaszubach, na naszej Ziemi Zaborskiej świadkiem podobnych historii o ludzkiej biedzie była Anna Żmuda Trzebiatowska z Przymuszewa urodzona w 1904 roku. Po wielu latach jako wytrawna kaszubska pisarka Anna Łajming odtworzyła na kartach swoich wspomnień i

opowiadał losy ludzi, którzy bogactwem nie grzeszyli, bo albo byli ubodzy gospodarując na zaborskich „pustkach”, czyli biedni stale, albo bieda dopadała ich jak wiosną kończyła się słonina, okrasa i kartofle w spizarni.

Powszechna opieka społeczna w tamtych czasach nie istniała, a nieliczne przytulki nie rozwiązywały wszystkich problemów socjalnych. Nawet świąteczne okazje u wielu biedniejszych gospodarzy witano skromnie zastawionych stołem.

Na pierwsze danie podano gościom gęstą kaszę z tatarki oblaną owczym łojem ze skwarkami. ceplô i pócì nie ostëgnie, bo tej stwardnie.

- A jô meslôł, że to bëła pieczeń – powiedział Karol, przyglądając się brązowej gryczce.

- Będzie jesz owczy rosół z mięsem – zapewnił gospodarz obiecująco. I jakby się uniewinniał, dodał niezgrabnie: - Na chrcëñë dzys miała bëc zabito kura, bo sę długo nie niosła, ale dzys reno, jak zesma ja macalë, to miała jajo i szkoda...

Ojciec chrzestny, w: Anna Łajming, Czterolistna koniczyna, s. 8, Z leśnych pustków, s. 15-16

Jôchim, kaszubski przednówek był okresem szczególnie trudnym, kiedy po zimie kończyły się zapasy, a wiosna dopiero obiecywała przyszłe plony. Przy świątecznym stole ludzie nadal ciągnęli temat jedzenia. Głód nieraz przypominał im ten temat.

- A dôwno szlachtowalë té owcë? – zapytała Ksawera.

- A na zôпустë.

- Na zôпустë? – ostro zdziwił się Karol. – Téj wa mielë szmaus!

Ksawera przerwała mu:

- Ale że wa tak długo z tim mięsem segnëłë?

- Nó, w posce ma mięsa nie jedlë, le w świaeta wielganocné i Zeloné Świątci. A tak do dzys ma le krôsëłë. To dzysejszë ju je reszta. Owce, jak sę zabije, ze skóre opulô i flaci wëjimnie, to le skrzëpce sę... Jaci tam szmaus? – wyjaśniła zatroskana gospodyni.

Gospodarz zawołał optymistycznie:

- Jôchim pëknie, ciëj ju będą grzëbë rosłë!

Czterolistna koniczyna, w: Anna Łajming, Z leśnych pustków, s. 16.

Także w: Zbigniew Gierszewski, Szlak literacki im. Anny Łajming, s. 18-19.

Trzebiatowscy żyli skromnie, jak większość tutejszych mieszkańców, ale nie biedowali. Ojciec Ani miał dobrą posadę pierwszego lokaja u nadleśniczego barona von der Recke w pałacu po drugiej stronie drogi, i choć sami dzierżawili tylko kawałek ziemi i nie mieli nawet konia, to zapobiegliwa matka odkładała pieniądze na kupno wymarzonego gospodarstwa, co jasno wynika z jej rozmowy z synem Heringów, Emilem, który przyszedł raz w odwiedziny z Somin, a któremu ostatecznie, jak mało komu z kaszubskiej wsi, się powiodło, bo dostał pracę i mieszkanie w Gdańsku.

Emil, oparty na kiju, bezmyślnie zapatrzył się w jeden punkt, jak człowiek skłopotany, i zaczął mówić żałośnie:

- Jak to człowiek na wsë miészko, a ni mô włósnëgo kąta i kawałka zemi...

Mama mu przerwała żywo:

Tak jô dëcht tesknië za włósnoscą... Bo weż i pomedytuj: moji rodzycë bëli gburë, tego mojëgo rodzycë bëli bogóczë, a më w tim Przëmuszewie nawet nie jesma patarócë. Ni môsz włósnoscë, szëjsrem jes!

Dzieciństwo, s. 92.

W ówczesnej klasyfikacji status majątkowy wyznaczała liczba koni pracujących na gospodarstwie. **Bogôcz** to był ktoś, z czterema końmi, **gbur** to gospodarz z dwójką koni, a **patarôcë** harowali w polu w jednego konia. Oczywiście z punktu widzenia konia najgorzej było się wynająć do roboty u biedaka. Roboty za dwóch, a obroku brakuje nawet dla jednego.

W tamtych czasach podróżowało się inaczej niż obecnie. Kto się dokładnie wczyta w wspomnienia i opowiadania Anny Łajming, ten zrozumie, że ówczesne tempo życia było w dużej mierze określone przez tempo podróżowania. Bryczkami jeździli tylko bogacze i panowie, rower był rzadkością budzącą sensację i jedynie koń ciągnący furmankę na jarmark lub do kościoła przez piaszczyste kaszubskie drogi nieco zwiększał szybkość podróżowania. Zatem nie powinna nas dziwić popularność powiedzenia: „baba z wozu, koniom lżej”. Biedacy i tak chodzili pieszo chcąc oszczędzać jedyne chlerlawego konika, który obrabiał ich poletko i z lasu woził drewno. Dosadnie opisuje to pisarka wspominając oczami bohaterów opowiadania „Kołtun” niedzielny powrót z kościoła w Leśnie do pobliskiego Przymuszewu Peplina:

*Z kościoła, od strony Windorpia, w tumanie kurzu toczył się sznur gburskich bryczek. Za pół godziny walić będzie **biedota-piechota**.*

Kołtun, w: Czterolistna koniczyna, s. 59, Z leśnych pustków, s. 103.

Także w: Szlak literacki im. Anny Łajming, s. 22-23.

Nędzny był los parobka w tamtych czasach. Niewolnicza praca i wyzysk czyniły prawie nierealnym odłożenie większego grosza, żeniączkę i kupno choćby kawałka ziemi. W opowiadaniu „Miód i mleko” Anna Łajming przytacza przejmujące zdarzenie, jak biedakowi Gowinowi pszczoły bogacza Windela śmiertelnie pokąsały jedyną krowę, żywicielkę jego maleńkich dzieci.

Ni ma jinszi radë, jak przerznąć ji gardło, póci żëje... – doradził ktoś zdyszany i zdjętą marynarką odpędział od siebie resztę pszczoł.

Biedak Gowin, który nadbiegł za swoją krową, zdrętwiał na te słowa. Wypuścił z ręki nóż, który ostrzem utkwił w piasku obok jego bosej stopy. Patrzył na krowę, stanowiącą cały jego dorobek, kupioną za uciulany w ciągu dwunastu lat pracy najemnej grosz, walającą się teraz w krzakach, dogorywającą. Jakaś kobieta zaczęła lamentować.

Miód i mleko, w: Czterolistna koniczyna, s. 51, Z leśnych pustków, s. 129.

Krowa za dwanaście lat pracy. Jest to jedyny argument przeciw reprzywatyzacji, ale za to bardzo solidny. Kto potomkom Gowina da wyrównanie za niegodziwą płacę, która skazywała większość Kaszubów na nędzną vegetację? „Kot z gąsą dupą”. Na przednówku, zwanym jôchmem, często w zagrodzie gościł głód. Pani Anna często wspominała ten trudny dla wielu kaszubskich rodzin okres. Pokazywała jak silnie ludzka egzystencja związana była z następstwem pór roku. Nie niwelowało finansowych dołków konto w banku z debetem, a jedynie sąsiedzka pomoc takich samych biedaków.

Miód i mleko, w: Czterolistna koniczyna, s. 51, Z leśnych pustków, s. 129.

Także w: Szlak literacki im. Anny Łajming, s. 38.

Aleksander Majkowski pisał o losie parobka, któremu wyjaśniono, że szkoła mu niepotrzebna. Życia i przeżycia nauczy się pasąc krowy. Argumenty te same, co w „Chłopkach” Kuciel-Frydryszak:

Wola Boska! Komu co przeznaczone, jegomość, tego nie minie. Na mój głupi rozum, ja sobie myślę tak: na cóż parobkowi nauka? Ten tu i tak nie ma już w głowie przyrodzonego porządku. Widać to po jego uczynkach. A gdyby dostał naukę i mógł robić co chce, nieszczęścia by po świecie narobił, jak buhaj spuszczoney z łańcucha. Ale co do gnatów, to on jest dobry. Na tym się znam. Niechże tedy gnatami służy ziemi, która nas żywi, a my go z łańcucha nie spuszczaćmy.

Mówił gospodarz do księdza o swoim parobku na propozycję posłania go do szkół. Tym parobkiem był biedny Remus. I ksiądz się w końcu z gospodarzem zgodził.

Aleksander Majkowski, Życie i przygody Remusa, t. 1, s. 97.

A gdy nadszedł dzień nawrócenia świętego Piotra i Pawła, pani przeglądała swoją spiżarnię, gospodarz zaś z Michałem chodzili po spichrzu i stodołę, by obliczyć, czy dociągną do wiosny i czy niedostatek nie nawiedzi pustkowia. Ale wszystkich darów Bożych znaleźli dostatecznie dużo, bo w roku mej choroby Pan Bóg dał żniwo dobre.

Remus wspominał urodzajny rok, ale znaczyło to, że zdarzały się lata chude, gdy na przednówku (jôchim) głód zaglądał ludziom w oczy. (tamże s. 167). Ten sam motyw powtarza się w opowiadaniach Anny Łajming.

I jeszcze jak radzić sobie z biedą u Kuciel-Frydryszak w „Chłópkach”:

Jeśli nasze babki opowiadały o tym, że przed wojną dzieliły zapalki na czworo, nie używały tego sformułowania, by dobitnie wyrazić skalę biedy. One naprawdę to robiły: brały nóż i rozdzielały zapalki na kilka części, ponieważ były one bardzo drogie. (s. 192)

Niestety nie da się tak zrobić z jedzeniem, gdy i tak jest go mało. Z pewnego minimum egzystencjalnego zrezygnować nie można.

Jeżeli do biedy można się jeszcze przyzwyczaić i jakoś w niej żyć, to do głodu nie.

Władysław Czarnowski, Historia zaborskiego rodu Ukleja-Czarnowskich **Augustyna Ukleja-Czarnowskiego i Elżbiety Dorszyńskiej**

Chojnice -Brusy 2025

Monografia rodu Ukleja -Czarnowskich to efekt pasji dokumentacyjnej człowieka, który urodził się w Leśnie w 1938 roku i na emeryturze nie ustaje w ak-

tywności twórczej, tym razem pisarskiej. Starsi mieszkańcy Brus pamiętają go jako współtwórcę Gminnego Ośrodka Kultury (GOK), którego kontynuacją jest współczesne CKiB oraz twórcę Zespołu Folklorystycznego „Krëbanë”, wizytówki kulturalnej i artystycznej Zaborów. W 1925 roku władze gminy Brusy nadały mu tytuł honorowego obywatela.

Jego monografia rodzinna to nie tylko ustalenie jej genealogii sięgającej minionych wieków i dokumentacja fotograficzna, ale także zaopatrzona obszernym wstępem historycznym i heraldycznym. Jest więc też próbą odpowiedzi na pytania skąd pochodzimy i kim jesteśmy?

O wsi Czarnowo dowiadujemy się z dekretu Zakonu Krzyżackiego z 13 listopada 1377 roku. Wioska ta leżąca w powiecie chojnickim na Pomorzu była przez niemal 400 lat główną siedzibą różnych rodów Czarnowskich. Od nazwy tej wioski otrzymał cały szlachecki ród Czarnowskich swe główne nazwisko. Czarnowscy używają herb Sas odmienny. Jest na nim złoty półksiężyc oraz dwie złote gwiazdy, pomiędzy którymi znajduje się srebrna strzała. Wszystko to na błękitnym polu. Nad herbem znajduje się hełm z otwartą koroną oraz pięć strusich piór, a na nich znajduje się zbrojne ramię z mieczem. Całość dopełniają błękitne labry podbite złotem.

Dzisiaj ród liczy ponad 500 żyjących jego członków, potomków Augustyna Ukleja-Czarnowskiego i Elżbiety Dorszyńskiej. Gdyby wszyscy synowie i córki potomków Augustyna i Elżbiety – Jana, Józefa, Franciszka, Pawła, Marty i Bronisławy – mieli stanąć do szeregu, to byłoby ich powyżej 1000.

Część historyczna: pierwsze pytanie: skąd się tu wzięliśmy? Ostatnie: dokąd zmierzamy? Nie w sensie indywidualnym, tylko pokoleniowym. Ród jako część procesów historycznych. To wędrówki ludów sprawiły, że Kaszubi mieszkają na Pomorzu, a nie na stepach Azji środkowej.

Część heraldyczna: herb jako zwornik pokoleń, jako przesłanie przodków, symboliczny nośnik idei im przyświecających.

Część albumowa: zdjęcia z wielu szuflad zebrane w jednym miejscu i podpisane to bardzo dobry pomysł na utrwalenie pamięci o ludziach ze sobą skoliigaconych. Teraz bez składu i ładu robimy telefonem tysiące zdjęć, kiedyś to było święto, gdy przyjeżdżał fotograf i można było

utrwalić ważne wydarzenia, czyli chrzciny, komunie, śluby, wesela i na koniec pogrzeby.

Jarosław Ellwart, Kaszuby - regionalnik dla turystów

Wyd. Region, Gdynia 2021, wyd. XI zmienione i rozszerzone, stron 484 Brusy i okolice s. 426-432

Jezioro Skoszewskie (fot ZG).

Kaszubskie wybrzeże Bałtyku (fot JE).

ZTN poleca efekt wieloletniego krążenia pasjonaty Kaszub z Gdyni, kiedyś kaszubskiej wioski. Mało kto zrobił tyle dla dokumentacji i promocji naszego regionu. Przewodnik o Kaszubach to sztandarowa pozycja wydawnictwa Region. Jedenaste wydanie ma już swoje lata, więc rośnie zapotrzebowanie na kolejne. Praca w branży turystycznej wymaga ciągłej aktualizacji informacji. Jarosław Ellwart jest w tym od lat niestrudzony. Jego przewodnik jest skrupulatnym zebraniem informacji o przyrodzie, kulturze i historii regionu. W internecie trzeba by mocno się naserfować, żeby do takich informacji dotrzeć, a tu mamy prawdziwe kompendium wiedzy o Kaszubach. Idealne dla każdego, kto chce się wybrać na Kaszuby na dłużej. Zmieści się w bagażu podręcznym.

Ziemia Zaborska ma w nim swoje miejsce, którego objętość z wydania na wydanie się powiększa.

Ten wyjątkowy przewodnik to blisko 500 stron wiedzy o regionie, ponad 700 miejscowości, 10 powiatów i dziesiątki praktycznych wskazówek dla turystów.

Znajdziesz tu historię, kulturę, zabytki, ukryte atrakcje oraz schematyczne plany miast z zaznaczonymi miejscami wartymi odwiedzenia. Idealny zarówno na krótkie wycieczki, jak i dłuższe wyprawy po Kaszubach.

Zamów teraz i ruszaj na Kaszuby! I na Zabory.

Wyd. Region

Przyroda Polska

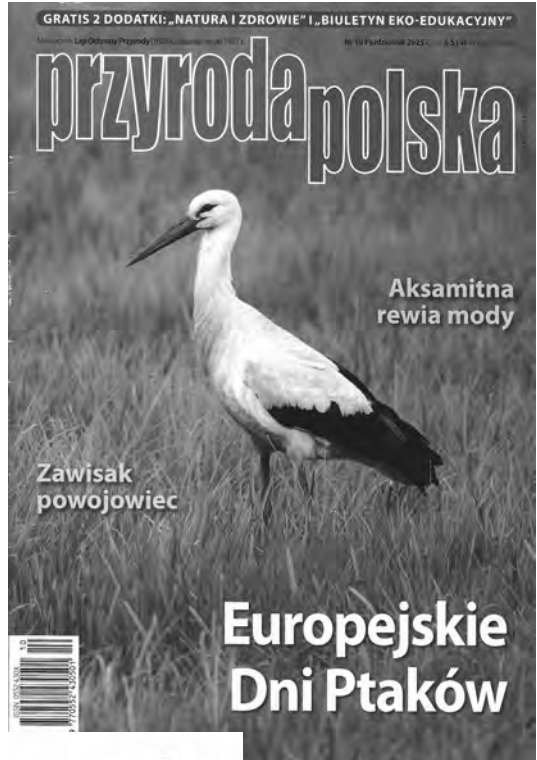
Miesięcznik Ligi Ochrony Przyrody ukazuje się od 1957 roku. Co miesiąc przynosi porcję wiedzy o naszej przyrodzie, jej bogactwie i ochronie tego bogactwa. Dodatek Natura i Zdrowie jest o naturalnych sposobach utrzymywania naszego dobrostanu. A biuletyn EKO-edukacyjny skierowany jest przede wszystkim do młodego pokolenia, ma kształtować jego świadomość ekologiczną.

Od czasu do czasu pojawia się także bliższa nam tematyka Ziemi Zaborskiej i Borów Tucholskich.

Ekoinformacje

Nowe porozumienie na rzecz ochrony parków krajobrazowych Pomorza. las.gov.pl

W Nadleśnictwie Rytel podpisano cztery porozumienia o współpracy między Pomorskim Zespołem Parków Krajobrazowych a nadleśnictwami Rytel i Przymuszewo. Dokumenty dotyczą dwóch projektów finansowanych z Funduszy Europejskich: ochrony rzadkich gatunków (m.in. nietoperzy, puchacza, bielika i bociana czarnego) oraz realiza-

Ekoinformacje

cji planów ochrony parków krajobrazowych. Działania obejmują monitoring i budowę schronień dla zwierząt, instalacje loggerów GPS, inwentaryzację cieków wodnych, szkolenia, a także prace przy rzekach i mokradłach – od modernizacji stopni wodnych po usuwanie roślinności inwazyjnej. Projekty mają poprawić stan ekosystemów Borów Tucholskich i wzmocnić ochronę Zaborskiego Parku Krajobrazowego.

PP 10/2025, s. 36.

Nieodpłatna pomoc prawna

KOMU PRZYSŁUGUJE?

Od 1 stycznia 2019 r. nieodpłatna pomoc prawna i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie przysługuje każdej osobie, która złoży tylko pisemne oświadczenie o braku możliwości poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej. Oświadczenie to nie będzie przez nikogo weryfikowane. Udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej odbywa się według kolejności zgłoszeń, po umówieniu terminu.

UWAGA!

Na podstawie art. 29 ustawy z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz. U. z 2020 r. poz. 875) wprowadzono zmiany w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 294, zwanej dalej: „ustawą”) poszerzające krąg beneficjentów oraz ułatwiające świadczenie nieodpłatnej pomocy w stanie epidemii.

W związku z uchyceniem ust. 2 w art. 3 i nowelizacją art. 4 ust. 1 ustawy, nieodpłatna pomoc prawna od dnia 16 maja 2020 r. obejmuje także sprawy związane z prowadzeniem działalności gospodarczej przez osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą – niezatrudniające innych osób w ciągu ostatniego roku.

W 2024 roku udzieliliśmy 12845 porad.

Jak przygotować się na wizytę w punkcie nieodpłatnych porad prawnych oraz w punkcie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego

Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim i edukacji prawnej stwarza możliwość skorzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego obywatelom, którzy nie są w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej.

Od 01.01.2019 r. osoba fizyczna (zwana dalej „osobą uprawnioną”) przed udzieleniem jej nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego składa pisemne oświadczenie (obejmujące imię, nazwisko, adres, numer PESEL osoby uprawnionej) opatrzone jej własnoręcznym podpisem, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej.

Jest to oświadczenie osoby chcącej uzyskać nieodpłatną pomoc prawną lub nieodpłatną poradę obywatelską i to ona musi obiektywnie stwierdzić czy stać ją na odpłatną pomoc prawną czy nie. Tym samym, udając się po poradę do punktu nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego (dalej „NPP” lub „NPO”) należy zabrać ze sobą dowód tożsamości, który zawiera numer PESEL.

Wizytę w punkcie NPP lub NPO można zarezerwować telefonicznie lub za pomocą Internetu na stronie internetowej starostwa powiatowego, na terenie którego zlokalizowany jest dany punkt.

Oświadczenia po zakończonym miesiącu zostają przekazane do właściwego Starosty.

Przygotowując się do wizyty w punkcie NPP lub NPO należy zastanowić się nad problemem, który osoba uprawniona chciałaby poruszyć w trakcie porady. **W szczególności warto przygotować dokumenty związane ze sprawą, którą osoba uprawniona ma zamiar poruszyć. Można również przygotować listę pytań, aby mieć pewność, że w trakcie wizyty zapytano o wszystkie nurtujące nas zagadnienia.**

Warto zaznaczyć, że cytowana na wstępie ustawa o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim i edukacji prawnej **wyłącza sporządzanie pism procesowych przez osoby udzielające pomocy prawnej i poradnictwa obywatelskiego w toczących się postępowaniach sądowych czy administracyjnych.**

Wyjątkiem jest sporządzenie wniosków o: zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Wyłączenie nie dotyczy sporządzania pism czy wniosków wszczynających postępowanie.

Dodatkowo po każdej skończonej poradzie osoba udzielająca pomocy prawnej lub porady obywatelskiej wypełnia kartę udzielonej pomocy, która również zostanie przekazana do właściwego Starosty.

Karta jest anonimowa (nie zawiera danych osobowych osoby uprawnionej do pomocy) i obejmuje szereg informacji dot. osoby, której została udzielona pomoc, w szczególności: wiek, wykształcenie, liczbę osób pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym z osobą uprawnioną, dochód netto na osobę w gospodarstwie domowym osoby uprawnionej.

Tym samym warto przed wizytą w punkcie NPP lub NPO przygotować sobie te informacje, zwłaszcza dot. dochodu.

Zmiany w cytowanej wyżej ustawie ustawa o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim i edukacji prawnej rozszerzyły krąg osób, którym takiej pomocy można udzielić. Dlatego zachęcamy do korzystania z porad w punktach NPP i NPO.

NIEODPŁATNA POMOC PRAWNA OBEJMUJE:

1) poinformowanie osoby fizycznej, zwanej dalej "osobą uprawnioną", o obowiązującym stanie prawnym oraz przysługujących jej uprawnieniach lub postępowaniem przygotowawczym, administracyjnym, sądowym lub sądownoadministracyjnym,

2) wskazanie osobie uprawnionej sposobu rozwiązania jej problemu prawnego,

3) sporządzenie projektu pisma w sprawach, o których mowa w pkt 1 i 2, z wyłączeniem pism procesowych w toczącym się postępowaniu przygotowawczym lub sądowym i pism w toczącym się postępowaniu sądownoadministracyjnym,

4) sporządzenie projektu pisma o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie pełnomocnika z urzędu w postępowaniu sądowym lub ustanowienie adwokata, radcy prawnego, doradcy podatkowego lub rzecznika patentowego w postępowaniu sądownoadministracyjnym oraz poinformowanie o kosztach postępowania i ryzyku finansowym związanym ze skierowaniem sprawy na drogę sądową,

5) nieodpłatną mediację.

NIEODPŁATNE PORADNICTWO OBYWATELSKIE OBEJMUJE:

działania dostosowane do indywidualnej sytuacji osoby uprawnionej, zmierzające do podniesienia świadomości tej osoby o przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach oraz wsparcia w samodzielnym rozwiązywaniu problemu, w tym, w razie potrzeby, sporządzenie wspólnie z osobą uprawnioną planu działania i pomoc w jego realizacji. Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje w szczególności porady dla osób zadłużonych i porady z zakresu spraw mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego.

Jeżeli jesteś prawnikiem, doradcą obywatelskim, albo mediatorem; chcesz pomagać innym a posiadasz odpowiednie kwalifikacje i doświadczenie skontaktuj się z nami.

+48 791 530 803, ztn@ztn.com.pl,
ul. Armii Krajowej, 189-632 Brusy, 791 764 247

Zaborskie Towarzystwo Naukowe w 2026 roku będzie prowadzić punkty nieodpłatnej pomocy prawnej i obywatelskiej:

na terenie województwa pomorskiego:

- Powiat Chojnicki,
- Powiat Bytowski,
- Powiat Kartuski,
- Powiat Kościerski,
- Powiat Słupski,
- Powiat Starogardzki,
- Powiat Tczewski,
- Powiat Rypiński,
- Powiat Brodnicki,
- Powiat Świecki,

na terenie województwa zachodniopomorskiego:

- Miasto Świnoujście,
- Powiat Białogardzki,
- Powiat Kołobrzegi,
- Powiat Gryficki,
- Powiat Koszaliński,
- Powiat Szczecinecki,
- Powiat Pyrzycki,
- Powiat Stargardzki,
- Powiat Grudziądz,
- Powiat Tucholski,
- Powiat Inowrocławski,
- Powiat Radziejowski,

- Powiat Goleniowski,
- Powiat Kamieński,
- Powiat Sławieński,

na terenie województwa warmińsko - mazurskiego:

- Powiat Nowomiejski,
- Powiat Iławski,

na terenie województwa mazowieckiego:

- Powiat Żuromiński.

Rejestracja na stronie: <https://www.gov.pl/web/nieodplatna-pomoc>

Bruskie rondo 1.

Bruskie rondo 2.

Czytajmy Remusa. Na rynku w Kościerzynie.